

# Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke Zondag

Abonnementsprijs : 400 fr. per jaar.

Postcheckrekening Nr 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

## De wet op het gebruik der talen in bestuurszaken en de openbare diensten

### Ontstentenis van rechtsliteratuur en rechtspraak over de taalwet in bestuurszaken.

Wanneer men overweegt dat de wet op het gebruik der talen in bestuurszaken ruim twintig jaar van kracht geworden is, kan het niet anders dan ontstellend heten dat tot heden nagenoeg geen leerstellige werken over deze wet verschenen zijn (1). Bovendien wekt de bevinding dat door de hoven en rechtbanken geen rechtspraak tot stand gebracht werd, een gevoel van onbehagen : uit de verzamelingen van de vonnissen en arresten blijkt niet dat onze rechters de schending van de wet van 28 juni 1932 gesanctioneerd hebben (2).

Het zou gewaagd zijn uit de ontstentenis van rechtspraak aangaande deze wet af te leiden dat zij steeds stipt nageleefd wordt. Men verklapt geen geheimen wanneer men zegt dat de taalwet in bestuurszaken, op zijn zachtst gezegd, gebrekkig wordt toegepast.

Het ware anderzijds een vergissing voorop te stellen dat er geen rechtspraak bestaat omdat hoven en rechtbanken zich met de wet van 28 juni 1932 niet in te laten hebben. Hiernavolgende uiteenzetting poogt aan te tonen dat de schending van de wet van 28 juni 1932 de daden van de openbare diensten door een absolute nietigheid aantast, en dat de hoven en rechtbanken deze nietigheid van ambtswege dienen op te werpen.

### Behandeling der zaken door de Rijksbesturen en Rijksinstellingen.

#### 1. Beginsel.

De rijksbesturen en rijksinstellingen zijn gehouden de zaken uit het Vlaamse land afkomstig in de Nederlandse taal te behandelen.

Dit is, kernachtig uitgedrukt, het beginsel dat in artikel 4, § 1, van de wet van 28 juni 1932 onder volgende bewoordingen wordt gebracht :

« In de hoofdsturen van den Staat en in die openbare diensten of inrichtingen welke, naar luid van » artikel 1, § 3, aan de tegenwoordige wet onderworpen » zijn en waarvan de werking zich over het heele land » uitstrekt... worden de zaken behandeld in de taal » welke de overheden en openbare diensten van de » streek moeten gebruiken zonder behulp van ver- » taling. »

De Raad van State heeft in dit verband in het arrest Heylen een belangwekkende uitspraak gevelde waarvan wij hierna enkele beschouwingen laten volgen (3) :

« Overwegende dat uit de overgelegde bescheiden » blijkt dat, ofschoon het schrijven waarbij de inhoud » van het bestreden advies aan verzoeker werd mede- » gedeeld, in het Nederlands gesteld is, de behandeling » van de zaak in de Franse taal geschiedde; dat het » proces-verbaal waaruit het advies blijkt, in het Frans » is gesteld;

« Overwegende dat, op grond van artikel 1, § 3, van » de wet van 28 juni 1932 op het gebruik der talen in » bestuurszaken, de commissie van beroep aan deze wet » onderworpen is; dat, luidens artikel 4, § 1, de zaken » worden behandeld in de taal welke de overheden en » openbare diensten van de streek moeten gebruiken » zonder behulp van vertaling;

« Overwegende dat verzoeker te Vilvoorde woont zo- » dat op grond van artikel 1, § 1, van bovenvermelde » wet de behandeling van zijn beroep in het Nederlands » diende te geschieden; dat derhalve de commissie van » beroep de bepaling van artikel 1, § 1, dezer wet niet » heeft geëerbiedigd;

« Overwegende dat de bij de wet van 28 juni 1932 op » het gebruik der talen in bestuurszaken opgelegde » regelen van openbare orde zijn en op straf van nietig- » heid dienen nageleefd te worden; dat de niet-naleving » van de bepalingen dezer wet van ambtswege dient » opgeworpen te worden... »

Uit deze beschouwingen mogen we ongetwijfeld afleiden dat de voorgehouden stelling, volgens welke de rijksbesturen en rijksinstellingen gehouden zijn de uit het Vlaamse land afkomstige zaken in de Nederlandse taal te behandelen juist is : uit het feit dat verzoeker te Vilvoorde woonachtig is, d.i. een gemeente welke in de Vlaamse taalstreek gelegen is, leidt de Raad van State immers af dat de commissie van beroep, welke onder de diensten van het rijksbestuur ressorteert, het bij haar ingeleide beroep in de Nederlandse taal diende te behandelen (4).

Het staat dus vast dat in de door rijksbesturen en rijksinstellingen aangelegde bundels van in de provincies West-Vlaanderen, Oost-Vlaanderen, Antwerpen, Limburg en in de arrondissementen Leuven en Brussel (de Brusselse agglomeratie uitgezonderd) gevestigde parti-

culieren slechts in de Nederlandse taal opgestelde bestuurlijke bescheiden mogen voorkomen.

## 2. Sanctie: nietigheid van ambtswege.

Het hogervermeld arrest leert ons bovendien welke sanctie aan de overtreding van dit voorschrift vastgeknoopt is: de *nietigheid* van de akte, nietigheid welke gebeurlijk van ambtswege moet opgeworpen worden, aangezien de wet van openbare orde is.

De belangrijkheid van deze laatste beschouwing zal aan de aandachtige lezer niet ontsnappen. Daar de nietigheid welke de in strijd met de taalwet opgestelde bescheiden aantast van openbare orde is, kan een bestuur dat tegen een particulier vóór de rechtbanken een geding voert niet steunen op processen-verbaal, verslagen van experts en andere bestuurlijke bescheiden welke in strijd met de taalwet opgesteld werden. De rechter moet deze nietige bescheiden uit het geding weren.

Het feit dat een particulier voor zijn betrekkingen met het bestuur de Franse taal gekozen heeft verandert niets aan het wettelijk taalregime opgelegd voor de behandeling van de zaak. De krachtens artikel 6, § 1, van de wet van 28 juni 1932 op de besturen rustende verplichting aan de particulieren te antwoorden in de landstaal waarvan zij zich hebben bediend of het gebruik hebben gevraagd, heeft geen verband met de in de inwendige dienst in verband met de behandeling van de zaken te gebruiken taal<sup>(5)</sup>. Artikel 6, § 1, moet o.i. als een uitzondering op artikel 4, § 1, beschouwd worden, en als dusdanig in een beperkende zin uitgelegd worden.

Het arrest Heylen maakt duidelijk het onderscheid tussen het begrip «behandeling van de zaak» en het begrip «briefwisseling met de particulier» waar het vaststelt dat, ofschoon het *schrijven* waarbij het advies medegedeeld werd, in het Nederlands gesteld is, de *behandeling* der zaak in de Franse taal geschiedde blijkens het Franstalig proces-verbaal. »

Een andere uitspraak van de Raad van State<sup>(6)</sup> bevestigt het onderscheid en zegt dat het provinciebestuur van West-Vlaanderen krachtens de taalwet gehouden was een voogdijakte slaande op de Franstalige gemeente Komen in de Nederlandse taal op te stellen, terwijl de (schriftelijke) mededeling van de inhoud van de voogdijakte in de Franse taal diende te geschieden.

## Verhouding tussen de taalwet in bestuurszaken en de taalwet in gerechtszaken.

De wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken doet geen afbreuk aan de gegrondheid van voorgaande opmerkingen. Deze wet regelt het taalgebruik in de rechtspleging voor de rechtbanken van de rechterlijke macht, terwijl de wet van 28 juni 1932 het gebruik der talen bij de administratieve behandeling van de door de bestuurslichamen behandelde zaken regelt. Het voorwerp van beide wetten is dus duidelijk te onderscheiden: voor de administratieve behandeling van een bundel gelden de regels van de wet van 28 juni 1932; voor de gerechtelijke behandeling van een geding gelden de regels van de wet van 15 juni 1935.

Hier weze opgemerkt dat, bij de behandeling van een geschil, de bestuurlijke rechtsmachten de wet van 28 juni 1932 op het gebruik der talen in bestuurszaken moeten naleven. In het hogervermeld arrest Heylen leert de Raad van State ons dat de regels van de wet

van 28 juni 1932 op een voor de commissie van beroep bij het bureau voor wegvervoer hangend geschil van toepassing zijn. Dezelfde redenering werd in het arrest Vanderkerkhove gevolgd<sup>(7)</sup>, waar de Raad van State een beslissing van de militievergoedingscommissie vernietigde omdat deze commissie de door de wet van 28 juni 1932 opgelegde taal niet gebruikt had. Het arrest Reumont zegt uitdrukkelijk dat de bestuurlijke rechtsmachten van de Rijksdienst voor Arbeidsbemiddeling en Werkloosheid aan de bepaling van de wet van 28 juni 1932 onderworpen zijn<sup>(8)</sup>.

Uit het feit dat de hoven en rechtbanken gehouden zijn de wet van 15 juni 1935 na te leven, mag men niet afleiden dat zij zich niet te mengen hebben in de kwestie of de gedingvoerende besturen de wet op het gebruik der talen in bestuurszaken bij de bestuurlijke afhandeling van de betwiste zaak nageleefd hebben. Door afzijdig te zijn zouden de hoven en rechtbanken tekortkomen aan de taak welke op hen weegt de schending van bepalingen van openbare orde, gebeurlijk ambts-halve, te sanctioneren.

## Toepassingsfeer van de taalwet: alle met een openbare dienst belaste private instellingen.

Een woordje commentaar om de instellingen te bepalen welke gehouden zijn de wet van 28 juni 1932 na te leven.

Artikel 1, § 3, van de wet van 28 juni 1932 schakelt «de overheidsbedrijven, de in concessie gegeven diensten, de openbare inrichtingen, of de inrichtingen van openbaar nut en, over het algemeen, al de ondergeschikte openbare besturen en overheden» in de toepassingsfeer van de wet in.

Aan de hand van de parlementaire voorbereiding bevindt men dat het de bedoeling van de wetgever was de wet toepasselijk te maken op al de ondernemingen en op al de diensten, inrichtingen of instellingen waarvan de taak of het gezag ontleend is aan een zekere overgang van openbare macht, of die niet langer als een zuiver privaat werk of een private zaak kunnen worden beschouwd<sup>(9)</sup>.

In overeenstemming met deze interpretatie werd in het arrest N.V. Smets-Usé<sup>(10)</sup> gezegd dat een private vennootschap welke, behalve aan de exploitatie van een in concessie gegeven dienst, nog op andere gebieden werkzaam is, niet vrijgesteld wordt van de toepassing van de wet van 28 juni 1932 voor alle zaken met betrekking tot de in concessie gegeven dienst.

De parlementaire voorbereiding laat toe aan artikel 1, § 3, de ruimste interpretatie te geven<sup>(11)</sup>. De bewering als zouden private vennootschappen welke door wetten of besluiten met functies van openbaar belang belast werden geen taalregelen na te leven hebben bij de behandeling van de hun toevertrouwde zaken, is regelrecht in strijd met de letter en de geest van de wet van 28 juni 1932 en met de rechtspraak van de Raad van State<sup>(12)</sup>.

Zodra een private instelling met een publiek-rechtelijke bedrijvigheid belast wordt, dient zij zich aan de taalwet te onderwerpen. Het is zo goed als zeker dat de dienst van de «verzekeringen» welke door sociale wetten verplicht gemaakt werden als publiek-rechtelijke dienst moeten beschouwd worden<sup>(13)</sup>; hieruit zou men derhalve moeten afleiden dat de private verzekeringsorganismen welke hieraan medewerken aan de wet van 28 juni 1932 onderworpen zijn.

(1) Het enig uitvoerig commentaar op de wet van 28 juni 1932 is een studie van U. Van der Molen, directeur van administratie bij de taaldienst van het ministerie van Binnenlandse Zaken, verschenen in het Administratief Lexicon, onder de letter T (alen).

(2) De Raad van State is een lofwaardige uitzondering. Hij heeft in de loop van zijn kort bestaan meer dan vijftig arresten geveeld, waarvan er, jammer genoeg, zeer weinig in de Vlaamse rechtskundige tijdschriften verschenen zijn.

(3) Arrest n° 1012 van 10 juli 1951, T.B.W. 1951, blz. 468. De niet gepubliceerde arresten welke in deze bijdrage aangehaald worden kunnen in de Verzameling der arresten en adviezen van de Raad van State van de heren Baeyens en Dumont, substituten bij de Raad van State, teruggevonden worden.

(4) In dezelfde zin arrest n° 5054, Reumont c. R.V.A.W. van 27 maart 1956.

(5) U. Van der Molen: op. cit. n° 32 A.

(6) Arrest n° 1108 van 22 oktober 1951.

(7) Arrest n° 3545 van 1 juli 1954.

(8) Arrest n° 5054 voornoemd.

(9) Verslag Van Cauwelaert, parlementair bescheid n° 67, Kamer der Volksvertegenwoordigers, zittingsjaar 1931-1932, vergadering van 16-12-1931, blz. 5, laatste par.

(10) Arrest n° 142 van 26 oktober 1949, T.B.W. 1951, blz. 76.

(11) U. Van der Molen: op. cit. n° 6.

(12) Arresten n°s 142 en 1012 voornoemd.

(13) Zie hierover: Wigny, Principes généraux du droit administratif belge, 1947, n° 26 B; Buttgenbach, Manuel de droit administratif, 1954, pro: n° 261 ter, contra: n° 261 bis; Freddy Kelders, L'organisation administrative de la sécurité sociale en Belgique, 1955, passim., o.a. n° 18, 48 en volgende, 69, 106.

## DE WET OP DE OUDERDOMSVERZEKERING VAN DE ZELFSTANDIGE ARBEIDERS (Wet van 30 juni 1956)

*A people ageing in years need not to be old in spirit.*

(Lord Beveridge.)

### Inleiding.

1) Een arbeider, of hij handenarbeid dan wel intellectuele prestaties levert, kent als hoofdbron zijner inkomsten de waarde van zijn arbeid.

De zelfstandige arbeider is hij, die los van alle dienstverband een beroep uitoefent, zodat hij zijn eigen werkgever is. De risico's die daardoor ontstaan, worden slechts aanvaard, voor zover het vrije beroep voldoening zal schenken aan de zucht naar vrijheid. Deze vrijheidskeuze sluit nochtans de verwachting niet uit grotere financiële voordelen te zullen genieten — op lange termijn. In elk geval wordt door de zelfstandige arbeider de rug gekeerd aan alle staatsinmenging wat betreft de regeling van zijn materiële belangen.

De wet van 10 juni 1937 die de uitbreiding voorziet der gezinsbijdragen op de werkgevers en niet loontrekkenden zou een eerste stap betekenen naar wat zekere politieke profeten voorspelden de opslorping te zullen worden van de sector der niet-loontrekkenden door die der loontrekkenden. Deze opslorping schijnt door geen enkele politieke groep thans nog gewenst is worden (1).

De voorstanders van de integrale herverdeling van het nationaal inkomen wensen wel de inschakeling der loontrekkender in het systeem der maatschappelijke zekerheid in naam van het solidariteitsbeginsel. Het is in die geest dat werken als «La Politique contemporaine de la Sécurité Sociale», 1953, van de heer Durand, en «Manuel du Travail et de la Sécurité Sociale», 1956, door de heer G. Lyon-Caen, werden opgevat.

2) De wet van 1937, door het verlenen van kinderbijslagen, schonk haar aandacht aan de belangen der ouders. Thans wordt politiek gedacht aan een meestal vergeten groep: die der ouden van dagen.

Destijds bleek het een maatregel van voorzorg te zijn, in de mate van het mogelijke een deel der gewonnen gelden aan te wenden tot spaardoelinden, zodat, in verhouding van ieders middelen, kommerloos de oude dag tegemoet kon worden gezien; thans echter wordt meer en meer de economie van het land gericht op het massaverbruik waaraan de theorie van de welstand op grond van de snelle omloop van het geld niet vreemd is.

Anderzijds deden de oorlog en de muntdevaluaties de spaarpennningen slinken bij het grootste aantal der spaarders, zodat deze wel verplicht waren de rangen te vervolgen van hen die al te onbekommerd de toekomst hadden afgewacht en nooit aan sparen gedacht hadden. Het onderhoudsgeld, afgedragen door de kinderen of de steun van de Commissie van Openbare Onderstand, moesten tal van behoeftigen uit de nood redden.

Daarbij komt dat, blijkens na-oorlogse gegevens inzake belasting, de welstand van de doorsnee zelfstandige overschat werd. In zijn memorie van toelichting onderlijnde wijlen de heer minister Bossaert dat de cijfers van de inkomsten van 1949 uitwijzen, dat 85 % der landbouwers minder dan 50.000 frank bedrijfsinkomsten hadden aangegeven; voor de handelaars bedroeg dit 50 % (2).

Zelfs in de veronderstelling dat deze aangiften met de grootste omzichtigheid moeten worden aanvaard, kan niet worden verdoezeld, dat de welstand van de zelfstandige lager ligt dan wordt beweerd. Is het te verwonderen dat, wanneer de zelfstandige zijn werkkracht ziet verminderen, zijn inkomsten eenzelfde dalende lijn volgen, zonder tegengewicht door sociale voordelen, zodat dikwijls zijn bestaanszekerheid in gevaar wordt gebracht. Dergelijke toestand is niet menswaardig.

Aldus kwam meer en meer de idee tot uiting dat ook zelfstandigen bereid waren zich te onderwerpen aan een systeem van veralgemeende verplichte verzekering. Ongetwijfeld blijven zekere volksslagen afkerig van deze staatsinmenging, doch ook hier wordt de politiek bepaald door de wet van het getal.

Zonder de politieke inslag van het probleem aan te raken geven wij een beknopte historiek van de wetsvoorstellen en ontwerpen op het stuk (I).

Men mag zich toch afvragen of een collectief beginsel, zonder meer, kan opgelegd worden aan een massa, die bij nader onderzoek een zeer grote verscheidenheid vertoont, zowel wat betreft de groepen waaruit zij bestaat als wat betreft de samenstelling van deze groepen, en waarbij dan nog de inkomsten van de belanghebbenden zeer uiteenlopend zijn. Aan het begrip «zelfstandige arbeider» ontbreekt nog steeds een juiste omschrijving (II).

Het is niet voldoende de principiële kwestie — de verplichting ener veralgemeende bijdrage — zonder meer te aanvaarden. Van belang is na te gaan op welke wijze het pensioen zal gevormd worden, de wijze van financiering te onderzoeken en na te gaan of die

financiering voldoende rekening zal houden met het bijzonder probleem van de veroudering der bevolking en de vermindering der actieve massa, alsmede met het behoud van de koopkracht van het verstrekte pensioen (III).

De huidige wet heeft benevens het pensioenfonds een solidariteits- en waarborgfonds opgericht, waarvan de voornaamste aspecten zullen belicht worden, o.m. in het kader van de overgangsregeling (IV en V).

Het probleem van de ouderdomsverzekering in het algemeen, en voorzeker dat van de zelfstandige, wordt vertroebeld door tal van vraagpunten, zowel van juridische als van financiële aard.

## I. Historisch overzicht.

### A. Ouderdomsverzekering in het algemeen.

Het is te Luik dat onder Napoleon I bij decreet van 26 mei 1812, de eerste voorzorgskas is opgericht geworden ten behoeve van de mijnwerkers. Deze kassen, die veel bijval ondervonden, verspreidden zich over het ganse land, maar slechts op 5 juni 1911 werd de verplichte verzekering tegen de geldelijke gevolgen van de ouderdom ingevoerd. In feite dateert de *eerste wet*, handelende over ouderdomspensioenen, van 21 juni 1844. Ze was enkel van toepassing op hen die op zee onder Belgische vlag vaarden. Dit bijzonder stelsel heeft steeds zijn eigen karakter blijven behouden (3 en 4).

Zo kwam het dat de wet van 10 december 1924, die de ouderdomsverzekering invoerde ten voordele van de arbeiders — thans vervangen door de wet van 21 mei 1955 — de mijnwerkers, alsmede de onder Belgische vlag varende zeelieden, uitsloot van haar toepassingsgebied (5).

Het lot der bedienden wordt geregeld door de wet van 18 juni 1930 (6).

### B. Met betrekking tot de zelfstandigen.

Indien bovenvermelde groepen eigen voordelen kwamen, werd de toezegging ervan mogelijk gemaakt niet alleen door eigen tussenkomst, maar eveneens door de tussenkomst van de Staat alsmede van de patroon. Dit beginsel werd verantwoord op grond van het solidariteitsbeginsel.

Thans wenst een derde groep zich dezelfde voordelen te zien toekennen. Tot op heden gekant tegen alle staatsinmenging, wensen de zelfstandige arbeiders eveneens een stelsel te zien oprichten met de gedeeltelijke steun van de Staat, zodat het ganse volksvermogen de consequenties ervan zal aanvoelen.

Wel had het stelsel van de vrije verzekering, in het leven geroepen door de wet van 15 december 1937 (7), het de zelfstandigen mogelijk gemaakt zich de steun van de Staat te verzekeren. Dat deze verzekering geen voldoening heeft geschonken wordt welsprekend bevestigd door de cijfers. Een vrij verzekerde als alleenstaand man — geboortjaar 1890 — kreeg op 65-jarige ouderdom, dus in 1955, als totaal pensioen 4.505,— frank (8).

Het was trouwens vanzelfsprekend dat de spaarders die uasi kosteloze mandaten uitoefenen en derkrachtigen geen vrije verzekering aangingen en anderzijds dat de onverschilligen of degenen die geen spaarpenningen konden vergaren, ook niets voelden om zich bij de vrije verzekering aan te sluiten. Slechts een verplicht pensioenstelsel zou voldoende bijdrageplichtigen kunnen verzamelen om toe te laten een fatsoenlijk pensioen toe te kennen.

Het verslag aan de Regent dat de besluitwet van 28 december 1944, betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders, voorafgaat, onderlijnde de noodzakelijkheid van de uitbreiding van de sociale zekerheid op alle niet-loontrekkenden (9).

Bij besluit van de Regent van 19 december 1945 werd een commissie opgericht met het oog op de inzake de economische zelfstandige arbeiders te treffen maatregelen in het kader van de maatschappelijke zekerheid.

Het werk van de commissie werd streng beoordeeld door zekere van haar leden (10).

Een wetsvoorstel Troclet ingediend in 1950, houdende de inrichting van een pensioenstelsel voor de onafhankelijke arbeiders, zou het uitgangspunt zijn van een vloed van wetsvoorstellen en wetsontwerpen (11).

Op 17 januari 1951 diende op zijn beurt de heer De Saeger een wetsontwerp in, houdende ditmaal de invoering van de sociale bijdrage voor de zelfstandige beroepen. Voor het eerst wordt deze bijdrage gekoppeld aan de bedrijfsbelasting en zou zij tot doel hebben te voorzien in de financiering van de gezinsvergoedingen, de perekwatie der ouderdomspensioenen van de vrij verzekerden en de uitkering van een ouderdomspensioen aan behoeftige zelfstandigen (12).

Dit voorstel werd later volledigd, meer in het bijzonder wat betreft het ouderdomspensioen (13).

Op 25 januari 1951 volgde het wetsvoorstel Van den Eynde (14), dat op zijn beurt werd gevolgd door het wetsvoorstel Charpentier (15). Ten slotte kwam het wetsontwerp Van den Daele (16), waarna een nieuwe tekst werd voorgelegd door de verslaggever van de commissie, de heer Jaeger (17). Dit ontwerp werd verworpen door de Kamer van Volksvertegenwoordigers. Doch op 9 februari 1954 volgde een nieuw ontwerp Van den Daele (18), dat meer succes kende en wet werd op 11 maart 1954.

Terloops wijzen wij op het amendement van de heer Buisseret, dat werd verworpen, en dat strekte tot de vrijstelling der geneesheren en advocaten (19).

De wet van 11 maart 1954 was van voorlopige aard en voorzag de inning der bijdragen voor een termijn van twee jaar. Op 1 januari 1956 zou een definitief stelsel worden ingevoerd.

De toestand is nochtans zo dat het ontwerp, door wijlen heer minister Bossaert ingediend, na goedkeuring door de Kamers, door de Senaat gewijzigd werd en verwezen naar de Kamer, alwaar het ontwerp definitief werd goedgekeurd op 30 juni 1956 (20).

Tot die datum is de Staat de pensioenen blijven uitbetalen. Het Rijk betaalde aldus op onwettige wijze 150 miljoen per maand uit (21).

## II. De wet van 30 juni 1956.

### A. Wie is zelfstandige arbeider?

De zelfstandige arbeiders vereenzelvigen met de middenstand is het zoeken naar een nauwkeurige bepaling onmogelijk maken. Voorzeker behoort het grote aantal van de zelfstandige arbeiders tot de middenstand, maar zal dit ook niet het geval worden met de gespecialiseerde arbeiders, wier aantal noodzakelijk zal groeien in functie van de technische evolutie en die hogere wedden zullen genieten dan de zogezegde middenstanders? Bovendien worden de bedienden en zekere categorieën van ambtenaren opgenomen in het kader van de middenstand (22). De indeling van de zelfstandigen bij de middenstand lijkt vóór alles een politieke ingeving, waaraan de zelfstandigen nog niet ernstig hebben gedacht. Weliswaar heeft de wetgever

van 1937 met betrekking tot de gezinsvergoeding der niet-loontrekkenden getracht de vage massa der zelfstandigen onder wel omschreven wetsbepalingen te rangschikken. Dit is vooral het geval met het K. B. van 22 december 1938, houdende uitvoering van de wet van 1937. Naast het onderscheid tussen werkgever en niet-loontrekkenden, werden tal van bedrijvigheden breedvoerig toegelicht om onder de toepassing van de wet te vallen (artikelen 4 en volgende van het K. B. van 22 december 1948). Dit kon niet beletten dat er zich talrijke conflicten voordeden, vooral wat betreft de medewerkers.

De volkstelling van 1947 heeft het mogelijk gemaakt de verschillende groepen der zelfstandigen nader toe te lichten wat hun verscheidenheid betreft. Volgende indeling werd gemaakt :

de handelaars, ambachtslieden, industriëlen;  
de vrije beroepen, geneesheren, tandartsen, notarissen, advocaten, apothekers;  
de landbouwers;  
de onafhankelijke beroepen (23).

Volgens de jongste statistieken gesteund ditmaal op de in de bedrijfsbelasting aangegeven inkomsten (1950), zou het aantal verzekeringsplichtigen op ongeveer 700.000 kunnen worden geschat, nl. :

|                                                                                               |         |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------|---------|
| landbouw, bosbouw, visvangst                                                                  | 126.674 |
| nijverheid                                                                                    | 186.961 |
| handel, financiering, agentschappen, hotel-bedrijven, persoonlijke diensten, vermakelijkheden | 175.473 |
| geneesheren                                                                                   | 6.385   |
| tandartsen                                                                                    | 1.055   |
| advocaten                                                                                     | 2.220   |
| notarissen                                                                                    | 1.122   |
| andere                                                                                        | 20.290  |
|                                                                                               | 624.477 |

Hierbij dienen gevoegd de medewerkers (24).

Afziende van de omschrijving van de wet van 1937, zal de wet van 28 juni 1956 degenen die bijdragen te storten hebben, tellen volgens de berekening van de belastingwet.

#### B. Toepassing van de wet.

1) « Wordt geacht zelfstandige te zijn ieder die in België een beroep als hoofd, neven- of bijberoep uitoefent, dat inkomsten kan opleveren die op grond van artikel 25, par. I, 1°-2°b°-3°, van de samengeschaalde wetten betreffende de inkomstenbelastingen aan de bedrijfsbelasting onderworpen zijn (artikel 1, al. 2).

Het volstaat dat in de toekomst artikel 25 van de belastingwet gewijzigd worde opdat tevens de wet op de pensioenregeling de consequenties ervan zal ondergaan.

De bedoeling van de wetgever was er een zo ruim mogelijke opvatting op na te houden van wat hij wil verstaan door de zelfstandige arbeider. Aldus vinden we in de oorspronkelijke tekst van het wetsontwerp « werkzaamheid » in plaats van « beroep ». Het verschil tussen deze twee termen ligt nu precies in de duur der bezigheid (25).

Op onverklaarbare wijze nochtans heeft de wetgever daardoor niet willen bedoelen dat de toevallige bijverdiensite geen aanleiding zal geven tot de onderwerping aan de pensioenwet van de zelfstandigen. Niettegenstaande de tekst van de wet volstaat het dat iemand een *bezigheid* zou uitoefenen, die inkomsten kan opleveren, onderworpen aan de bedrijfsinkomsten, opdat hij onder toepassing van de pensioenwet zou vallen. Zelfs personen die vrijgesteld zijn van de be-

taling van de bedrijfsbelasting, gezien de vrijgestelde minima, zullen hun pensioenbijdrage moeten betalen (26).

De minister, gedwongen tot een nadere en minder dubbelzinnige omschrijving, heeft moeten toegeven dat het beroep is « le travail habituel » (27). De term « beroep » blijft behouden en uit de discussies blijkt dat de wetgever de term beroep heeft ingeschakeld enkel en alleen om bepaalde categorieën van personen aan de pensioenbijdrage te onttrekken, zelfs indien zij aan de fiscale wetgeving zijn onderworpen : de leden van de provincie- en gemeenteraden, publieke mandatarissen, de leden van werkrechtsheren, de beheerders die quasi kosteloze mandaten uitoefenen en dergelijke (28).

Vermits de cumul van twee pensioenregelingen niet is uitgesloten, zal degene die bijverdiensten verwezenlijkt buiten zijn werkuren, b.v. door groententeelt, in beginsel kunnen onderworpen worden aan de pensioenwet.

Er dient op gelet dat de cumul van pensioenen uitgesloten blijft wat betreft het overgangsregime.

2) In een familie-onderneming staat het de medewerkers vrij zich te beschouwen als arbeider of bediende, waardoor zij onderworpen worden aan de respectievelijke wetten. Zoniet vallen zij eveneens onder de toepassing van de pensioenwet voor de onafhankelijken voor zover zij dezen in de uitoefening van hun beroep bijstaan of vervangen en daarvoor reële of fictieve inkomsten ontvangen, zonder door een overeenkomst van dienstverhuring tegenover hen te zijn verbonden (art. 1, al. 3-5). De echtgenoten-helpters betalen geen bijdrage; ze ontvangen het pensioen van hun echtgenoot. Wanneer beide echtgenoten een verschillende werkzaamheid verrichten is er samenvoeging der renten.

3) *Het toepassingsgebied van de wet* zou kunnen uitgebreid worden op alle andere personen die onder geen pensioenstelsel vallen (art. 1, al. 6).

Wij menen dat deze op eerste zich onschuldige bepaling de mogelijkheid zal bieden tot het opnemen van personen die volkomen vreemd zijn aan de zelfstandige arbeiders, hetgeen niet als billijk voorkomt wanneer deze personen beroep zouden doen op het solidariteits- en waarborgfonds tot wiens vestiging zij niet hebben bijgedragen.

#### III. Pensioenstelsel.

Het invoeren van een veralgemende verplichte regeling houdt in zich dat op dezelfde voet worden geplaatst de slachtoffers van devaluaties en van oorlogsomstandigheden en zij die hun spaarpenning niet goed wisten te beheren.

De pensioengerechtigden verdelen zich in twee groepen :

— zij die hun loopbaan beginnen en de regels tot de vestiging van het pensioen normaal zullen zien toepassen, alsmede zij die een gedeelte van hun loopbaan reeds hebben afgelegd : deze groep zal door middel van de individuele kapitalisatie het *pensioenfonds* vormen. Dit is het definitief stelsel in voege vanaf 4 juli 1956.

— zij die de pensioengerechtigde leeftijd hebben bereikt op 1 januari 1956, alsmede diegenen die reeds te oud zijn om nog een volledige cyclus af te leggen van 45 jaar (40 jaar voor de vrouwen); verkeren zij in nood dan kunnen zij aanspraak maken op de overgangsregeling.

Deze twee stelsels dienen dus wel onderscheiden :

### A. Definitief stelsel of pensioenfonds.

#### 1. Wijze van rentevorming.

Elk zelfstandige arbeider of medewerker, met uitsluiting van de echtgenote, is ten vroegste vanaf zijn 20<sup>e</sup> jaar en ten laatste op zijn 25<sup>e</sup> jaar — de universitaires — gehouden tot aan zijn 65<sup>e</sup> jaar (60 jaar voor de vrouwen) zijn pensioenfonds te vestigen. De wijze van vestiging — wettelijke verzekering of aanwending van een onroerend goed — is vrij.

De verandering van keuze van vestiging mag ten allen tijde gedaan worden (art. 2, par. 3). De keuze moet uitgeoefend worden binnen de 3 maanden vanaf het ogenblik dat de zelfstandige zijn werkzaamheden aanvat (art. 2, par. 2); deze termijn bedraagt 6 maanden vanaf het invoegetreden der wet voor hen die reeds aan het werk zijn (art. 34, par. 1).

Op te merken valt dat wat het pensioenfonds betreft de wet in werking is getreden op de dag van haar bekendmaking : 4 juli 1956. Integendeel, voor de regeling in het kader van het solidariteits- en waarborgfonds dateert de invoegetreding op 1 januari 1956.

#### a) Wettelijke verzekering.

Iedere man en vrouw waarvan de hoedanigheid van zelfstandige vaststaat, zal een jaarlijkse storting verrichten van maximum 2.400 frank om op zijn 65ste jaar (haar 60ste jaar) een jaarlijkse premie te ontvangen van 18.000 fr. (12.000 frank voor de vrouw).

Indien integendeel de pensioengerechtigde slechts na het 20ste jaar — of na het 25ste jaar voor universitaires — zijn rente is beginnen te vormen, zal hij slechts recht hebben op een rente van zoveel maal 1/45ste van 18.000 frank, als er jaren verlopen zijn tussen het eerste jaar van de storting en zijn 65ste jaar (voor de vrouwen 1/40ste van 12.000 frank). De alzo bekomen renten kunnen eventueel aangevuld worden door kosteloze toelagen (zie overgangsregeling). In dit geval zullen de stortingen de 2.400 frank overtreffen (art. 3, par. 2).

Bij overlijden van de man na 65 jaar zal de weduwe, indien zij even oud is, de helft, hetzij 9.000 frank ten titel van overlevingsrente ontvangen, natuurlijk voor zoveel door de man een volledige cyclus werd doorlopen.

De weduwe zal hetzelfde bedrag ontvangen op 60-jarige leeftijd wanneer haar man vóór 65 jaar is overleden en zij even oud is als hij. De toestand van de echtgenoten die niet even oud zijn, zal geregeld worden bij K.B. (art. 3, al. 3).

De maximum storting per jaar voor het vestigen van het volledig pensioen bedraagt 2.400 frank, maar de Koning kan bij een in ministerraad overlegd besluit het bedrag ervan wijzigen. Dit zal het geval zijn wanneer het indexcijfer der kleinhandelsprijzen, in verhouding tot het peil bij de inwerkingtreding van de wet, met 5 % zal zijn gestegen. De renten kunnen eveneens worden verhoogd (art. 6, par. 2).

De personen met een gering inkomen kunnen een vraag tot vermindering van hun storting indienen volgens voorziene percentages (art. 4). De rente die steeds in verhouding is tot de stortingen, zal in dit geval de 18.000 frank (of 12.000 frank) niet bereiken en zal kunnen aangevuld worden door een bijkomende rente ten laste van het solidariteits- en waarborgfonds (art. 4, al. 4, en art. 15).

Indien binnen de 3 maanden van het tijdstip waarop

de zelfstandige zijn werkzaamheden aanvat (6 maanden voor degene die reeds werkte op het ogenblik van de inwerkingtreding der wet), geen keuze van verzekeringsinstelling werd gedaan, zal hij automatisch aangesloten worden bij de Algemene Spaar- en Lijfrentekas.

Slechts de Algemene Spaar- en Lijfrentekas, de professionele en interprofessionele kassen komen in aanmerking, in de voorwaarden opgesomd in art. 7. De verandering van verzekeringsinstelling kan slechts geschieden op de eerste dag van het jaar, mits opzegging van drie maanden en na minstens één jaar aansluiting bij de opgezegde instelling (art. 2, par. 3).

#### b) Bestemming van een onroerend goed.

Van het ogenblik dat de eigenaar zijn onroerend goed deze bestemming heeft gegeven, gaat hij een schuld aan die, bij verkoop van zijn eigendom, gelijk is aan het bedrag dat hij als onderworpen zou moeten betalen wegens storting aan het pensioenfonds. De hypothecaire inschrijving die moet worden genomen mag het totaal van de verschuldigde bijdragen niet overtreffen (28bis). De hypothecaire inschrijving hoeft niet noodzakelijk in eerste rang te zijn. De toepassingsmodaliteiten zullen door de Koning na advies van de Hoge Raad voor Pensioenen en van de Middenstand bepaald worden. De belanghebbende zal nochtans zijn bijdrage aan het solidariteits- en waarborgfonds moeten blijven betalen.

#### c) Levensverzekeringscontracten.

Deze zijn slechts geldig onderschreven indien zij vóór 1 januari 1956 werden afgesloten en voor zover zij aan de in par. 5 van art. 2 vermelde criteria beantwoorden.

Afgesloten na 1 januari 1956, worden zij als nietig na zijn 35ste verjaardag tot de leeftijd van 65 jaar, jaren welkelijk of fictieve werkzaamheid als zelf-

#### 2. Wijze van financiering.

Er is veel gediscussieerd geworden over het meest passende systeem tot heffing van de storting, alsmede over de aanwending ervan en dit vanaf het indienen der eerste ontwerpen. Merkwaardig genoeg zijn alle politieke groepen om beurt voor- en tegenstanders geweest van de twee hoofdstelsels : de kapitalisatie (fondsvorming) en de repartitie (omslagstelsel). Wijlen minister Bossaert verklaarde bij het indienen van het wetsontwerp dat het niet in zijn bedoeling lag een debat te openen aangaande de respectieve voordelen van deze beide stelsels, en dat minder het financieel aspect dan wel de wensen der belanghebbenden doorslaggevend waren (29).

De wetgever heeft tenslotte geopteerd voor een doorsnee-oplossing : de kapitalisatie wordt aangewend voor het definitief stelsel en de repartitie voor het overgangsstelsel.

Door kapitalisatie wordt verstaan dat regelmatig betaalde bijdragen aangedikt door intresten de vorming van een fonds mogelijk maken waaruit de nodige middelen zullen worden geput strekkende tot de uitkering van het pensioen.

Bij het omslagstelsel integendeel worden de in een bepaald jaar ontvangen premieën aan de gerechtigden van hetzelfde jaar uitgekeerd. Ieder van deze stelsels kan verschillende modaliteiten ondergaan (30). De kenmerken van de individuele kapitalisatie zijn de volgende :

— Verhouding tussen premie en uitkering : bij zuivere fondsvorming zal bijgevolg het oudere deel der bevolking in het begin slechts een bescheiden uitkering ontvangen en het deel dat geen premie heeft uitgekeerd, zal geen rechten kunnen doen gelden. Van daar de noodzakelijkheid naast het pensioenfonds een ander fonds op te richten dat aanvullend kan werken, bij wijze van omslag, essentieel afgestemd op het solidariteitsbeginsel.

— De door het pensioenfonds aangelegde reserves kunnen opgenomen worden in het economisch proces van de natie.

— Het stelsel der individuele kapitalisatie is het minst blootgesteld aan de veroudering van de bevolking. Het fenomeen van de veroudering van de Belgische bevolking tengevolge van het lage geboortecijfer en de hoge gemiddelde leeftijd, zal wel door niemand betwist worden (31).

— Ten einde de muntdeprecieatie te vermijden, dient er te worden geperekwaterd zodat de verplichtingen van het pensioenfonds die weliswaar in geld blijven voortbestaan, niet geheel los staan van de koopkracht. De last van deze perekwatie wordt gedragen door het solidariteits- en waarborgfonds.

— Het stelsel der individuele kapitalisatie behoort tot een gevestigde verzekeringstechniek met actuariële methodes (32).

— De heftigste voorstanders van de repartitie geven toe dat dit stelsel minder de invloed ondergaat van de economische crisis (33).

— Pluraliteit van de Kassen is mogelijk : het nut van deze Kassen is dat zij met kennis van zaken de noden van haar leden weten op te lossen. De wet heeft immers een vitaal minimum willen toekennen. De Kassen kunnen dit door eigen beheer opdrijven.

### 3. Geschillen.

Alle geschillen met betrekking tot de inning der stortingen en de uitkering der renten vallen, ongeacht het bedrag van de eis, onder de bevoegdheid van de Vrederechter, die in laatste aanleg tot 2.000 frank beslist.

## IV. Overgangsregeling.

### I. Toepassingsgebied.

Bij de inwerkingtreding van de wet hadden tal van ouden van dagen hun pensioenouderdom bereikt, zonder hun rente te hebben kunnen vormen. Zij die te ver gevorderd waren in hun loopbaan, zouden evenmin het maximum pensioen, maar tevens vitaal minimum van 18.000 frank (12.000 frank voor de vrouwen), hebben kunnen vormen door 45 stortingen (40 voor de vrouwen). Ten laste van het solidariteits- en waarborgfonds zullen kosteloos toeslagen worden uitbetaald aan deze twee categorieën op voorwaarde dat zij het bewijs leveren :

1) zelfstandig te zijn; 2) 65 jaar oud te zijn (60 jaar voor de vrouwen); 3) in staat van behoefte te verkeren (artt. 9 en 15).

1. Worden slechts in aanmerking genomen de vóór 1 januari 1931 geboren zelfstandigen en medewerkers en hun weduwe alsmede de weduwen van de vóór 1 januari 1931 geboren en vóór de inwerkingtreding van de wet overleden zelfstandigen en medewerkers.

Zij dienen het bewijs van hun hoedanigheid te leveren door alle rechtsmiddelen, behalve door getuigen, onverminderd de toepassing van artt. 1347 en 1348 B. W.

Het volstaat nochtans dat het bewijs wordt geleverd voor één tijdperk van één jaar na 1925, opdat hij vermoedt wordt deze hoedanigheid te hebben gehad vanaf zijn 35ste verjaardag (art. 9).

2. Vereist is dat de pensioengerechtigde minstens 65 jaar is (60 jaar vóór de vrouwen). Is hij ouder dan 65 jaar (of 60 jaar) worden zoveel 1/45 of 1/40 per jaar bijgevoegd, dit met het oog op de berekening van de kosteloze toeslagen (art. 15).

3. Staat van behoefte : deze wordt beoordeeld volgens de bij de wet van 11 maart 1954 gewijzigde wetten betreffende de verzekering tegen de geldelijk gevolgen van ouderdom en vroegtijdige dood met als maximum aan inkomsten 10.000 frank voor de gehuwden en 6.500 frank voor de alleenstaanden en de weduwen. Geen rekening zal worden gehouden met de voordelen voortspruitende uit de alimentatieplicht van de kinderen, de hoedanigheid van oorlogsslachtoffer, beroepsziekten of arbeidsongevallen. Evenmin zal worden rekening gehouden met het bezit van roerende kapitalen of van onroerende goederen met beperkte waarde, of het genot van andere wettelijke pensioenen (art. 15).

Bij K. B. zal verder bepaald worden wat dient verstaan door de staat van behoefte. Hetzelfde zal geschieden voor de begripsbepaling van een volledig jaar werkzaamheid en fictieve werkzaamheid gelijk te stellen met werkelijke werkzaamheid (art. 18).

### II. Omvang van de kosteloze toelagen.

Deze toelagen bedragen ten hoogste 18.000 frank (12.000 frank voor de vrouwen) ten laste van het solidariteits- en waarborgfonds.

a) Is de gerechtigde zelfstandige of medewerker minder dan 65 jaar (60 jaar voor de vrouwen) dan ontvangt hij een toelage aan zoveel maal 1/45 (1/40 voor de vrouwen) als hij vóór de inwerkingtreding van de wet volledige jaren werkelijke of fictieve werkzaamheid heeft verricht na zijn 35ste en vóór zijn 65ste jaar (of 60 jaar voor de vrouwen). Het maximum bedraagt in dit geval 30/45 of 12.000 frank (30/40 of 9.000 frank voor de vrouwen).

Is de gerechtigde ouder dan 65 jaar of 60 jaar, dan worden er zoveel maal 1/45 of 1/40 van bovenvermelde bedragen bijgevoegd, per jaar dat de betrokkene bij de inwerkingtreding van de wet ouder is dan 65 jaar of 60 jaar, maar slechts in verhouding tot de volledige jaren waarvoor het bewijs geleverd wordt dat de gerechtigde of de overleden echtgenoot na zijn 35ste jaar tot zijn 65ste of 60ste jaar zelfstandig of medewerker was.

Wat dient verstaan door volledig jaar, zal later bij K. B. worden bepaald (art. 18).

Tevens wordt rekening gehouden met de stortingen verricht tijdens de beroepsloopbaan, na de 20ste verjaardag of als bijdrageplichtige ter uitvoering van de wet van 11 maart 1954. Ten einde de 45/45 of 40/40 niet te overschrijden, zal met hoogstens 15 stortingen rekening worden gehouden.

b) De weduwen ontvangen kosteloze toelagen gelijk aan 1/45 van 18.000 frank als de overleden echtgenoot na zijn 35ste verjaardag tot de leeftijd van 65 jaar, jaren werkelijke of fictieve werkzaamheid als zelfstandige heeft verricht.

c) Indien de twee echtgenoten elk recht hebben op een toelage mag de totale toelage niet groter zijn dan de som van de toelagen waarop twee alleenstaande gerechtigden van dezelfde leeftijd als de belanghebbenden aanspraak zouden kunnen maken, noch geringer zijn dan die van het gezinshoofd (art. 11, par. 2).



d) De weduwe die verschillende malen is hertrouwd, ontvangt een toelage die berekend wordt met inachtneming van de loopbaan der overleden echtgenoten; ingeval deze loopbanen gedurende een bepaald aantal jaren samenvielen, wordt dit slechts éénmaal aangerekend.

e) Is de weduwe, naast haar weduwerente, gerechtigd een toelage voor zichzelf te eisen, dan mag deze het bedrag niet overschrijden waarop een alleenstaande gerechtigde van dezelfde leeftijd aanspraak zou kunnen maken.

## V. Solidariteits- en Waarborgfonds (artt. 13 en vlg.)

### 1. Taak.

Het is een publiekrechtelijk lichaam met rechtspersoonlijkheid, beheerd door een Raad van Beheer (voor de samenstelling, artikel 13). Dit fonds is opgericht bij het Ministerie van de Middenstand.

Alle kosteloze voordelen worden door dit fonds uitbetaald. Deze voordelen zijn :

— kosteloze toeslagen : uitgekeerd aan hen die 65 jaar (60 jaar) oud waren bij de inwerkingtreding der wet of zij die 65 jaar (60 jaar) bereiken maar geen volledige loopbaan hebben afgelegd.

— renten aanvullingen : wanneer de gerechtigden vermindering hebben bekomen tot vorming van hun pensioenfonds, zodat hun pensioen minder bedraagt dan 18.000 fr. (of 12.000 fr.); in geval van behoefte van de gerechtigde zal dit pensioen kunnen aangevuld worden.

— rentetoeslag : in geval van perekwatie.

— speciale toeslag aan de weduwe van een zelfstandige die 45 jaar oud is en het bewijs levert van blijvende ongeschiktheid aan 66 % of die gezinslast te dragen heeft (artikel 16).

Het fonds beslist of deze voordelen al dan niet dienen toegekend, behouden of ingetrokken te worden, behoudens beroep van de belanghebbende binnen één maand na kennisgeving van de beslissing van het fonds.

Tevens zorgt het fonds voor inning van de niet betaalde premiën, de solidariteitsbijdragen en boeten. Ook heeft het fonds het genot van de ongebruikt gebleven premiën of bijdragen.

### 2. Inkomsten.

a) Onafgezien de wijze van vestiging van de pensioenrenten, zullen de pensioengerechtigden een solidariteitsheffing dienen te betalen, die principieel vastgesteld is op 1.200 fr. voor de verzekerden wier belastbaar netto-inkomen hoger ligt dan 100.000 fr. Is dit inkomen lager dan 100.000 fr., dan zal de bijdrageplichtige slechts een percentage van voornoemde bijdrage dienen te betalen, vastgesteld als volgt (art. 29)

|            |            |               |
|------------|------------|---------------|
| van 0      | tot 34.999 | geen bijdrage |
| van 35.000 | tot 49.999 | 25 %          |
| van 50.000 | tot 74.999 | 50 %          |
| van 75.000 | tot 95.999 | 75 %          |

Ook deze bijdragen kunnen geperekwateerd worden.

b) De voorziene inkomsten zullen nochtans niet volstaan om het fonds in leven te houden, daar gedurende 80 jaar een deficit wordt voorzien dat zal gedekt worden door een Rijksdotatie van 750 miljoen, die gedurende 25 jaar met 20 miljoen zal verhoogd worden, waarna zij langzaam moet uitsterven, daar alsdan de periode aanbreekt waarop, tenzij bij gemengde loopbaan, iedereen zijn volledige rente van 45 (of 40) stortingen zal hebben gevormd.

### 3. Wijze van financiering.

Er moest onmiddellijk hulp worden verleend aan de

minstbegoeden die geen rente hadden kunnen aanleggen. Slechts een solidariteitsinspanning van de jonge actieve massa van het land gekoppeld aan een Rijkstoelage zou dit vermogen. Deze solidariteit wordt bewezen door het feit dat enerzijds de aanspraakgerechtigden geen gelden hebben ingebracht, en anderzijds zij die bijdrageplichtig zijn, geen zekerheid kunnen hebben ooit aanspraak te mogen maken op het fonds dat zij hebben gevoed. Het ging dus niet meer om een kwestie van sociale zekerheid door verzekering op lange termijn, maar om een onmiddellijk ingrijpen, dank zij de onrechtstreekse herverdeling van de inkomsten van zekere groepen aangezien als de meest begoeden. Het stelsel dat daartoe het meest gepast blijkt is de omslag (34).

### 4. Geschillen.

De geschillen betreffende de inning en betaling der bijdragen worden door de Vrederechter van de woonplaats van de schuldenaar gebracht of bij gebrek aan woonplaats in België, van de verblijfplaats.

De geschillen nopens de uitkeringen ten laste van het solidariteits- en waarborgfonds integendeel, worden aanhangig gemaakt bij de Commissie van Beroep, binnen de maand van de beslissing.

## VI. Varia.

1. De vreemdelingen zullen de voordelen kunnen genieten van het pensioenfonds, maar die van het solidariteitsfonds blijven hun ontegenwoordig, tenzij hun nationale wet dezelfde voordelen aan de Belgen zou toekennen.

2. De betaalde stortingen mogen in mindering worden gebracht van de belastbare inkomsten en de ouderdomsrenten zijn niet aan de inkomstenbelasting onderworpen, zelfs niet wat de aanvullende personele belasting betreft.

3. Het staat de pensioengerechtigde vrij verder te werken wanneer hij de pensioenouderdom heeft bereikt. Hij is in alle geval vrijgesteld van iedere aanvullende storting.

4. Vrij verzekerden werden geweerd uit het pensioenstelsel van de zelfstandigen. Een bijzondere wet zal voor hen worden uitgewerkt.

5. Bij tekortkomingen kunnen geldboeten worden uitgesproken (artikel 22 tot en met 52).

\* \* \*

## VII. Slotbeschouwingen.

De uitvoeringsbesluiten zullen wellicht tal van vraagpunten ophelderen. Nochtans is te vrezen dat vele geschillen zullen ontstaan tengevolge van de koppeling van het begrip « zelfstandige » aan de belastingwet. De parlementaire discussies waren desbetreffende toonaangevend.

De uiteenlopende inkomsten der onafhankelijken hebben o.m. de wetgever genoodzaakt er rekening mede te houden bij de berekening van de stortingen (pensioenfonds) en de bijdragen (solidariteits- en waarborgfonds). Wellicht zou het mogelijk zijn geweest de zelfstandigen in enkele grote groepen te verdelen, binnen dewelke de meest passende regeling zou worden uitgedacht. Deze massale indeling der zelfstandigen werd door de Franse wet gehuldigd, maar ze wordt niet steeds gunstig onthaald, omdat bedoelde groepen onmogelijk van elkander kunnen gescheiden blijven, zodat het grote aantal overlopers van de ene categorie



naar de andere, het opgelegde kader doet springen (35). Het Belgisch stelsel voorziet de tussenkomst van de beroepskassen die in de mate van het mogelijke, beter de noden van hun leden zullen weten te behartigen, dan gelijk welke bureaucratische instelling, zodat eventueel de steun doelmatiger zal kunnen worden aangewend. Zulks is ten minste hun reden van bestaan.

Wij denken b.v. aan de Voorzorgskas der Advocaten (36).

Op vluchtige wijze hebben wij getracht de sociale en financiële aspecten der wet aan te snijden. Zonder ons te hebben willen wagen in de doolhof van het actuaariaat, menen wij te mogen aanstippen dat het regiem van de individuele fondsvorming of kapitalisatie — getemperd door het omslagstelsel — als de meest gunstige financiering voorkomt, daar ons land gedrukt gaat onder de veroudering van hare bevolking met de in verhouding dalende produktieve massa der jongeren. Het omslagstelsel had met zich gebracht dat op de jongeren een steeds zwaardere last zou hebben gedrukt. Deze jongeren mochten dan de hoop koesteren dat hun nakomelingen op hun beurt voor hun oude dag zouden opbrengen. Onvermijdelijk zou de Staat voor een steeds groter wordend deel moeten tussenkomen en men kan zich afvragen hoe het dan zou aflopen met het vrijheidsverlangen van elke zelfstandige arbeider. Evenmin voelt de zelfstandige thans veel voor de opslorping in een nationaal maatschappelijk zekerheidscomplex.

De wet heeft, door het opleggen van een verplichte verzekering, paradoxaal genoeg, aan de zelfstandigen een enige kans geboden om door eigen inspanningen, die sociale voordelen, weze het onder de vorm van een vitaal minimum, te genieten, welke reeds lang aan de arbeidende klassen toekomen.

Niettegenstaande de wet-Van den Daele van 11 maart 1954 het uitgangspunt betekent van deze evolutie, moeten wij constateren dat deze start gemist werd. De zelfstandigen zouden immers gedurende twee jaar hun stortingen uitbetalen, om thans te vernemen dat zij niet in aanmerking zullen komen voor de berekening van hun pensioenrente. Wellicht zal de aanpassingsperiode de wet doen rijpen.

J. MACHIELS,  
Advocaat te Antwerpen.

- (1) Parl. Besch. K.v.V. 1951-52, n° 21.
- (2) Memorie van toelichting door wijlen Heer Minister Bossaert in Parl. Besch. K.v.V. 1954-55, n° 191.
- (3 en 4) F. van Goethem, W. Leën, R. Geysen, « Sociaal Zekerheidsrecht », p. 281-290.
- (5) Zie tevens K.B. 17-6-55 - K.B. 5-11-55.
- (6) Gewijzigd bij de Wet van 3-3-1933; K.B. 13-10-1953, thans wetsontwerp hangende, Parl. Besch. K.v.V. 1955-56, n° 156.
- (7) Naderhand gewijzigd en gecoördineerd bij regentsbesluit van 12-9-1946.
- (8) E. Withofs, onuitgegeven proefschrift « Het probleem van de zelfstandige arbeiders », St-Ignatius Handelshogeschool 1953-54, bijlage aan p. 39.
- (9) Bull. légis. 1944, p. 728; Durand P., « La Politique contemporaine de Sécurité sociale », 1953, n° 114 en volgende.
- (10) Prof. François, Fr. « La Pension des Travailleurs », Revue de l'Institut de Sociologie, 1948, p. 225.
- (11) Parl. Besch. Senaat B.Z. 1950-51, n° 52.
- (12) Parl. Besch. K.v.V. 1950-51, n° 225.
- (13) Parl. Besch. K.v.V. 1950-51, n° 200.
- (14) Parl. Besch. K.v.V. 1950-51, n° 226.
- (15) Parl. Besch. K.v.V. 1951-52, n° 21.
- (16) Parl. Besch. K.v.V. 1951-52, n° 449.
- (17) Parl. Besch. K.v.V. 1952-53, n° 623.
- (18) Parl. Besch. K.v.V. 1953-54, n° 253.
- (19) Parl. Besch. K.v.V. 1953-54, n° 253.
- (20) Staatsblad van 4-7-1956.
- (21) Parl. Besch. Senaat, zitting vna 23-5-1956.
- (22) Cremer R., « Les classes moyennes en Belgique », Larcier 1955.
- (23) Nationaal Instituut voor de Statistiek, Algemeen Volks-, Nijverheids- en Handelsinstelling op 31-12-1947, Brussel, van Muyswinkel (Fr. 1953, Deel I).
- (24) Parl. Besch. K.v.V. 1954-55, n° 281 (9).
- (25) Dr. Brauwers L., « Het juiste woord », n° 784.
- (26) Verklaring van Minister Mundeleer, Parl. Handel. Senaat, zitting van 30-5-1956.
- (27) Parl. Hand. Senaat, zitting van 31-5-56.
- (28) Parl. Hand. Senaat, zitting van 31-5-56. Parl. Besch. K.v.V. zitting van 14-6-56.
- (28bis) Parl. Hand. Senaat, zitting 23-5-1956, p. 1170.
- (29) Parl. Hand. K.v.V. 13-12-55, n° 281.
- (30) Royen R. en Jaeger G., « Le maintien du pouvoir d'achat des pensions sociales » (Brancart, Bruxelles 1951).
- (31) Gielen R., « De veroudering van de Belgische bevolking », Arbeidsblad 1956.
- (32) Prof. François L., idem infra p. 226.
- (33) Troclet L. E., « Inleiding tot het vraagstuk der Ouderdomspensioenen », p. 54, De Vlam.
- (34) Durand P., « La Politique contemporaine de Sécurité Sociale », n° 139 en volgende, bijz. p. 139. Morreels J. M., « De toekomst van het sociale recht » R.W. 26-2-1956. Leen W., « Rapport sur la réforme de la Sécurité Sociale », Bruxelles 1951, blz. 248 e.v. Laloire M., « Le travailleur indépendant et la sécurité sociale », Revue belge de la Sécurité Sociale, mars-avril 1955. « Aspects Financiers des Assurances Sociales », Travaux de l'Institut International des Finances publiques, Monaco, septembre 1950, blz. XX, 261, 264, 297, 302, 483, 524.
- (35) Ratier Y., « Les conflits d'affiliation aux caisses d'assurances vieillesse des non-salariés et leurs solutions », Droit Social 1956, p. 109.
- (36) Rondschriften van december 1955.

## RECHTSPRAAK

### HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 9 december 1955.

Voorzitter : M. Fettweis.  
Raadsheer-Verslaggever : M. Neven.  
Advocaat-Generaal : M. Mahaux.

**Strafrecht. — De duur van twaalf maanden gevangenisstraf is niet één jaar, doch 360 dagen.**

*Naar luid van artikel 25 van het Wetboek van Strafrecht is de duur van één maand gevangenisstraf dertig dagen; dienvolgens is de duur van twaalf maanden gevangenisstraf 360 dagen.*

*Die bepaling bepaalt geenszins het aantal dagen, welke begrepen zijn in een jaar van dezelfde straf; dienvolgens moet de wetgever geacht worden de bedoeling te hebben gehad zich nopens dit punt naar de duur van het gewone jaar te gedragen.*

*Door aanlegger tot een gevangenisstraf van één jaar te veroordelen, terwijl de bij de toegepaste bepaling gestelde straf niet twaalf maanden of 360 dagen gevangenisstraf overschreed, heeft het bestreden arrest een onwettelijke straf uitgesproken.*

Peeters, Fernand.

Gelet op het bestreden arrest, de 26e oktober 1955 gewezen door het Hof van Beroep te Brussel;

Over het middel van ambtswege, schending van de artikelen 25, 56 en 380 quater van het Strafwetboek, doordat het arrest aanlegger wegens herhaling tot één jaar gevangenisstraf en 100 frank geldboete heeft veroordeeld wegens aanzetting tot ontucht tegenover een minderjarige gepleegd, dan wanneer, door de uitwerking van de herhaling, de gevangenisstraf twaalf maand niet mag te boven gaan;

Overwegende dat, naar luid van artikel 380 quater in het Strafwetboek door artikel 3 der wet van

21 augustus 1948 ingevoegd, met gevangenisstraf van acht dagen tot drie maanden en met geldboete van 26 frank tot 500 frank gestraft wordt al wie, in een openbare plaats, door woorden, gebaren of tekens, een persoon tot ontucht aanzet en de straf zal verdubbeld worden als het misdrijf gepleegd werd tegen een minderjarige persoon;

Overwegende dat, in geval van herhaling van misdrijf op misdrijf, de straf, krachtens artikel 56 van het Strafwetboek, op het dubbel van het door de wet tegen dit misdrijf gesteld maximum kan gebracht worden;

Overwegende dat aanlegger schuldig erkend zijnde geweest aan het feit voorzien door artikel 380 quater, lid 1, van het Strafwetboek, tegenover een minderjarige gepleegd, en zich in staat van herhaling bevindende van misdrijf op misdrijf, volgens de vaststellingen van het arrest, de duur van de gevangenisstraf welke op hem kon toegepast worden ten hoogste tweemaal zes maanden, hetzij twaalf maanden was;

Overwegende dat, naar luid van artikel 25 van het Strafwetboek de duur van een maand gevangenisstraf dertig dagen is; dat dienvolgens de duur van twaalf maand gevangenisstraf 360 dagen is;

Overwegende dat die bepaling geenszins het getal dagen bepaalt welke begrepen zijn in een jaar van dezelfde straf; dat dienvolgens de wetgever geacht moet worden de bedoeling gehad te hebben zich nopens dit punt naar de duur van het gewoon jaar te gedragen;

Overwegende dienvolgens, dat, door aanlegger tot een gevangenisstraf van één jaar te veroordelen, dan wanneer de bij de toegepaste bepaling bevestigde straf niet twaalf maand of 360 dagen gevangenisstraf overschreed, het arrest een onwettelijke straf heeft uitgesproken;

*Om die redenen,*

Verbreekt het bestreden arrest;

Beveelt dat melding van onderhavig arrest zal gemaakt worden op de kant van de vernietigde beslissing;

Laat de kosten ten laste van de Staat.

## HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 9 december 1955.

Eerste-Voorzitter : M. Wouters.

Raadshere-Voorzlaggever : M. Huybrechts.

Procureur-Generaal : M. Hayoit de Brechticourt.

Advocaten : Mrs. Ansiaux en Demeur.

**Arbeidsongeval. — Havenarbeider. — De wetgever heeft om het even welke vergelding met betrekking op feestdagen willen uitsluiten. — Verlofgeld.**

*Artikel 5 van de wet van 10-juli 1951 bepaalt met het oog op de berekening van de vergoeding wegens arbeidsongevallen dat de « normale jaarlijkse arbeidsduur in de bedrijven, welke zich bezig houden met het laden, lossen en behandelen van goederen in de havens, op de steigers, in de pakhuizen en stations, niet minder mag bedragen dan tweehonderd veertig dagen ».*

*Uit het verslag van de Commissie van Arbeid en Sociale Voorzorg van de Kamer van Volksvertegenwoordigers blijkt dat deze bepaling, waarbij de jaarlijkse arbeidsduur van de arbeiders dezer ondernemingen op een langere duur dan de gewone duur*

*wordt vastgesteld, strekt tot het doel een wettelijk forfait in te stellen « gesteund enerzijds op een redelijk gemiddelde van gewerkte dagen en anderzijds op het voordeel van het stelsel van bestaanstoe-lagen », die voor de werkloze dagen aan de arbeiders van voormelde ondernemingen door een speciaal fonds worden uitgekeerd.*

*Waar de wetgever aldus eensdeels de jaarlijkse arbeidsduur bepaalt bij inachtneming van het uitkeren van vergoedingen voor werkloze dagen en anderdeels aan deze bepaling een forfaitair karakter toekent, heeft hij uit het bedrag van het loon, dat als grondslag dient voor de berekening van de vergoedingen wegens arbeidsongevallen, om het even welke vergelding met betrekking op feestdagen van dit tijdperk willen uitsluiten.*

*Volgens artikel 6 van de Arbeidsongevallenwet, gecoördineerd bij K.B. van 28 september 1931 en gewijzigd bij de wet van 10 juli 1951, komt het loon, dat tot grondslag strekt voor de vaststellingen van de vergoedingen, principieel overeen met de werkelijke bezoldiging van het jaar, dat het ongeval voorafging.*

*Het begrip « werkelijke bezoldiging » in de zin van artikel 6 omvat alle betalingen in speciën, alle baten en voordelen, waarop de arbeider krachtens de arbeidsovereenkomst aanspraak kan maken.*

*Het recht op het verlofgeld vloeit noodzakelijk uit de arbeidsovereenkomst voort en het bedrag van dat voordeel, dat naar verhouding tot de werkprestaties wordt bepaald, dient begrepen te worden in de berekening van het loon, dat in acht moet worden genomen voor de vaststelling van de vergoedingen, die wegens een arbeidsongeval kunnen gevorderd worden.*

*Tot bepaling van het loon over het jaar, dat aan het ongeval voorafging, was het niet dienend de weerslag van de aan het ongeval te wijten verlet-dagen op het vaststellen van het verlofgeld van het volgende dienstjaar in acht te nemen om daaruit een beperking van de schade af te leiden.*

Van Dessel t/ N.V. Helvetia.

Gelet op het bestreden vonnis dd. 14 juli 1953 gewezen door de Rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen, zetelende in hoger beroep;

*Over het eerste middel, schending van de artikelen 97 der Grondwet; 6, alinea's 1, 3 en 9 der wet van 24 december 1903 op de vergoeding der schade voort-spuitede uit de arbeidsongevallen, samengeschied bij koninklijk besluit van 28 september 1931, gezegd artikel 6 zijnde aangevuld en gewijzigd in zijn alinea's 3 en 9 door de artikelen 5 en 8, paragraaf 1 der wet van 10 juli 1951; 1, 2, 5 en 6 van de besluitwet van 25 februari 1947 betreffende het toekennen aan de arbeiders van loon voor acht feestdagen per jaar, gewijzigd door de artikelen 1 tot 4 der wet van 30 december 1950 betreffende het toekennen aan de arbeiders van loon voor 10 feestdagen per jaar; 11 en 12 van het besluit van de Regent van 2 april 1947 tot bepaling van de algemene modaliteiten van uitvoering der besluitwet van 25 februari 1947, gewijzigd door de artikelen 5 en 6 van het besluit van de Regent van 15 juli 1947 houdende wijziging en aanvulling van het voormeld besluit van de Regent de dato 2 april 1947; 1, 2, en 3 van het koninklijk besluit van 17 oktober 1951 tot vaststelling voor het Antwerps havenbedrijf van het bedrag en de wijze van betaling van het loon voor de feestdagen waarop niet gewerkt wordt;*

doordat :

het bestreden vonnis, alhoewel het beslist dat aanlegger recht heeft op vergoedingen gegrond op de wet op de arbeidsongevallen zowel voor de duur van zijn bestendige gedeeltelijke onbekwaamheid als voor zijn tijdelijke volledige onbekwaamheid, beslist dat het loon voor de feestdagen in het basisloon van aanlegger niet mag opgenomen worden voor de berekening der vergoedingen welke hem verschuldigd zijn wegens het arbeidsongeval waarvan hij het slachtoffer is geweest, en het vonnis waartegen beroep, desaangaande, vernietigt, reden hieruit afgeleid dat «de betaalde feestdagen noodzakelijk binnen de normale jaarlijkse arbeidsduur komen te vallen of kunnen vallen; dat zij dus begrepen zijn in het forfait betreffende het aantal dagen en niet mogen toegevoegd worden aan het loon van de havenarbeiders» en «dat zij in elk geval niet in aanmerking kunnen komen voor het basisloon dat moet dienen om de vergoedingen van de tijdelijke volledige werkonbekwaamheid vast te stellen omdat er in dit geval geen schade mogelijk is, de verletdagen wegens het arbeidsongeval zijnde geassimileerd aan werkdagen wat betreft het recht op de betaalde feestdagen» en «dat door de assimilatie van feestdagen en dagen van werkloosheid wegens ongevallen, aan gewerkte dagen, de onbekwaamheid fictief is uitgeschakeld wat betreft deze vergoedingen»,

dan wanneer,

het loon voor de feestdagen, dat een winst, een voordeel of een betaling uitmaakt waarop aanlegger aanspraak kan maken krachtens zijn contract van dienstverhuring, deel uitmaakt van het loon dat tot grondslag dient voor het bepalen der vergoedingen welke hem wegens arbeidsongeval verschuldigd zijn; dat geen enkele wetsbepaling van dit principe afwijkt ten aanzien van de categorie havenarbeiders waartoe aanlegger behoort en dat de beslissing van de rechter over de grond waarin vermeld staat «dat de betaalde feestdagen noodzakelijk binnen de normale jaarlijkse arbeidsduur komen te vallen of kunnen vallen», en «dat zij dus begrepen zijn in het forfait betreffende het aantal dagen en niet mogen toegevoegd worden aan het loon van de havenarbeiders» van wettelijke grondslag ontbloomt is en de in het middel aangehaalde bepalingen schendt welke het recht der arbeiders op het loon voor de feestdagen vastleggen,

anderzijds, de vaststelling «dat zij (de lonen voor de feestdagen), in elk geval, niet in aanmerking kunnen komen voor het basisloon dat moet dienen om de vergoedingen van de tijdelijke volledige werkonbekwaamheid vast te stellen omdat er in dit geval geen schade mogelijk is, de verletdagen wegens arbeidsongeval zijnde geassimileerd aan werkdagen wat betreft het recht op de betaalde feestdagen», de weigering het loon voor de feestdagen in het basisloon op te nemen niet wettelijk zou kunnen rechtvaardigen, daar de gelijkstelling met arbeidsdagen van de werkloosheidsdagen, te wijten aan een arbeidsongeval, vreemd is aan het bepalen van het basisloon van het jaar dat aan het ongeval is voorafgegaan en als enkel voorwerp heeft het toekennen toe te laten van het loon voor de feestdagen van het jaar in de loop van hetwelk het ongeval zich voorgedaan heeft; dat het fictief karakter van de werkonbekwaamheid van de rechthebbende tot dat voorwerp beperkt is en niet kan uitgebreid worden tot hypothesen vreemd aan degene die door de wetgever voorzien werden,

de rechter over de grond dienvolgens, zonder de in het middel bedoelde wetsbepalingen te schenden, niet kon weigeren in het basisloon het voor wettelijke feestdagen verschuldigde loon te begrijpen, deze op-

neming in het basisloon zijnde wettelijk verplichtend zodra de aanlegger een nadeel heeft ondergaan dat tot vergoeding aanleiding geeft :

Overwegende dat uit de vaststellingen van het bestreden vonnis blijkt dat aanlegger het slachtoffer is geweest van een arbeidsongeval in een bedrijf dat zich bezig houdt met het laden en lossen van goederen in de Antwerpse haven;

Overwegende dat artikel 5 van de wet van 10 juli 1951, met het oog op de berekening van de vergoeding wegens arbeidsongevallen, bepaalt dat «de normale jaarlijkse arbeidsduur in de bedrijven welke zich bezig houden met het laden, lossen en behandelen van goederen in de havens, op de steigers, in de pakhuizen en stations niet minder mag bedragen dan tweehonderd veertig dagen»;

Overwegende dat uit het verslag van de commissie van arbeid en sociale voorzorg van de Kamer van Volksvertegenwoordigers blijkt dat deze bepaling, waarbij de jaarlijkse arbeidsduur van de arbeiders dezer ondernemingen op een langere duur dan de gewone duur wordt vastgesteld, tot doel heeft een wettelijk forfait in te stellen «gesteund, enerzijds, op een redelijk gemiddelde van gewerkte dagen en anderzijds op het voordeel van het stelsel van bestaans-toelagen» welke voor de werkloze dagen aan de arbeiders van voormelde ondernemingen door een speciaal fonds worden uitgekeerd;

Overwegende dat, waar de wetgever aldus enerzijds de jaarlijkse arbeidsduur bepaalt bij inachtneming van het uitkeren van vergoedingen voor werkloze dagen en, anderzijds, aan deze bepaling een forfaitair karakter toekent, hij uit het bedrag van het loon, dat als grondslag dient voor de berekening van de vergoedingen wegens arbeidsongevallen, om het even welke vergelding met betrekking op feestdagen van dit tijdperk heeft willen uitsluiten;

Overwegende dat het middel zonder belang is, waar het een tweede beweegreden bedoelt, waarbij de rechtbank wegens de onmogelijkheid van een desbetreffende schade, het verwerpen van de samenvoeging van lonen voor feestdagen rechtvaardigt; dat, vermits de eerste reden van het vonnis het beschikkend gedeelte wettelijk rechtvaardigt, de tweede reden overtoollig is;

Dat het middel, in zover het de eerste reden bestrijdt naar recht faalt en dat het niet ontvankelijk is, in zover het tegen de tweede reden is gericht;

*Over het tweede middel*, schending van de artikelen 97 der Grondwet; 6 der wet van 24 december 1903 op de vergoeding der schade voortspruitende uit de arbeidsongevallen — tekst samengeordend bij koninklijk besluit van 28 september 1931 — gewijzigd door de artikelen 5 tot 8 der wet van 10 juli 1951; 1, 3, 9, 10, 15 en 21 der wetten betreffende het jaarlijks verloon der loonarbeiders samengeschiedeld bij koninklijk besluit van 9 maart 1951; 1 van het ministerieel besluit van 5 januari 1952 tot bepaling van het fictief loon voor de werkloosheidsdagen, gelijkgesteld met arbeidsdagen door de wetgeving betreffende het jaarlijks verloon der loonarbeiders,

doordat,

het bestreden vonnis «voor recht zegt dat beroepene, beroeper op incident, recht heeft op vergoedingen steunende op de wet op de arbeidsongevallen a rato een blijvende gedeeltelijke werkonbekwaamheid van 1 t.h. vanaf 19 juni 1952, datum der heling, en op een basisloon van 54.599,30 frank + 4 t.h. van 62,50 frank × het aantal dagen werkonbekwaamheid» aldus twee verschillende basislonen aannemend voor de berekening van het bedrag der vergoedingen die

aan de aanlegger verschuldigd zijn voor de duur van de tijdelijke volledige onbekwaamheid en van de bestendige gedeeltelijke onbekwaamheid welke het gevolg zijn van het litigieus arbeidsongeval,

dan wanneer

Het basisloon, dat door de rechter over de grond moest in aanmerking genomen worden voor de berekening der vergoedingen welke aan de aanlegger verschuldigd waren wegens zijn bestendige gedeeltelijke onbekwaamheid en wegens zijn tijdelijke gehele onbekwaamheid, identiek moest zijn en dat onwettelijk is de beslissing van de rechter over de grond, waar deze het bedrag van 4 t.h., vertegenwoordigend de werkgeversbijdrage welke besteed is aan de financiering van het jaarlijks verlof der loonarbeiders, berekent op het getal dagen tijdelijke volledige onbekwaamheid door aanlegger ondergaan, vermenigvuldigd met de som van 62,50, zijnde het verschil tussen het gemiddelde loon van aanlegger en het fictief loon der meerderjarige arbeiders, voor de werkloosheidsdagen gelijkgesteld met arbeidsdagen door de wetgeving betreffende het jaarlijks verlof der loonarbeiders:

Overwegende dat het middel het vonnis verwijt, om de aan aanlegger wegens tijdelijke volledige werk-onbekwaamheid verschuldigde vergoeding vast te stellen, slechts in aanmerking te hebben genomen, voor de berekening van het verlofgeld, bestanddeel van de werkelijke bezoldiging, de dagen van tijdelijke onbekwaamheid en, voor elk dezer dagen, slechts het verschil tussen het bij het contract vastgesteld loon en het bij artikel 1 van het ministerieel besluit van 5 januari 1951 voorzien fictief loon;

Overwegende dat de wetten betreffende het jaarlijks verlof der loonarbeiders, samengeordend bij koninklijk besluit van 9 maart 1951, de uitbetaling van het verlofgeld ingericht hebben;

Overwegende dat, volgens artikel 6 van de wetten betreffende de vergoeding der schade, voortspuitende uit arbeidsongevallen, samengeordend bij koninklijk besluit van 28 september 1931 en gewijzigd door de wet van 10 juli 1951, het loon, dat tot grondslag voor de vaststelling van de vergoedingen strekt, principieel overeenkomt met de werkelijke bezoldiging van het jaar dat het ongeval voorafging;

Overwegende dat het begrip «werkelijke bezoldiging», naar de zin van artikel 6, alle betalingen in speciën, alle baten en voordelen behelst waarop de arbeider ingevolge het dienstcontract aanspraak kan maken;

Overwegende dat het recht op het verlofgeld noodzakelijk uit het dienstverband voortvloeit en dat het bedrag van dat voordeel, welke naar verhouding tot de werkprestaties wordt bepaald, dient begrepen in de berekening van het loon dat in acht moet genomen worden tot vaststelling van de vergoedingen die wegens een arbeidsongeval kunnen gevorderd worden;

Overwegende dat, tot het bepalen van dat loon van het jaar welk het ongeval voorafging, het niet dienend was de weerslag van de aan het ongeval te wijten verletdagen op het vaststellen van het verlofgeld van het toekomstige dienstjaar in acht te nemen, om daaruit een beperking der schade af te leiden;

Waaruit volgt dat het middel gegrond is;

*Om die redenen,*

Verbreekt het bestreden vonnis, doch slechts in zover het uitspraak doet over het bedrag van het verlofgeld voor de berekening van het loon tot grondslag dienend van de aan aanlegger verschuldigde vergoe-

ding wegens tijdelijke volledige werkonbekwaamheid; verwerpt de voorziening voor het overige;

Beveelt dat van onderhavig arrest melding zal gemaakt worden op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing;

Verwijst de zaak, aldus beperkt, naar de rechtbank van eerste aanleg te Mechelen, zetelende in hoger beroep;

Veroordeelt verweerster tot de kosten.

NOOT: Het vonnis van de Rechtbank te Antwerpen, tegen hetwelk de voorziening in cassatie was gericht, is verschenen in het R.W. 1933-1954, 840.

## HOF VAN BEROEP TE GENT

5e kamer. — 6 december 1955.

Voorzitter: Maraite.

Raadsheren: M. Noest en M. Van Hove.

Advocaat-generaal: Mr Matthys.

Advocaten: Mrs Maillet en Van de Castele.

1. **Bevoegdheid van en procedure voor de rechtbank van koophandel. — Voortzetting van handelszaak door erfgenamen met het oog op de vervreemding daarvan. — Vereisten voor conclusies voor de rechtbank van koophandel.**
2. **Bewijs van bijkomende overeenkomst.**

1. *Wanneer de erfgenamen van een handelaar gezamenlijk zijn handelszaak verder drijven met het oog op de vervreemding daarvan en ze ook overdragen, hebben zij zich niet uitsluitend beperkt tot een daad van vereffening en verdeling daar zij vooraf in gemeen overleg een onafgebroken reeks handelsdaden uit winsttoogmerken hebben verricht ten einde de overdracht zo voordelig mogelijk te maken.*

*Zodoende zijn de erfgenamen krachtens artikel 1 van de wet van 15 december 1872 zelf handelaren geworden, zodat luidens het laatste lid van artikel 2 derzelfde wet al de door hen aangegane verbintenissen tot het bewijs van het tegendeel toe geacht worden daden van koophandel te zijn.*

*Zelfs indien mocht worden aangenomen dat een van de erfgenamen aan het drijven of aan de overdracht van de handelszaak niet heeft deelgenomen, werd hij niettemin naar behoren vóór de consulaire rechtsmacht betrokken. Artikel 426 Rv bepaalt inderdaad dat de erfgenamen van hen, die onderworpen zijn aan de jurisdictie van de Rechtbank van Koophandel; wier hoedanigheid niet betwist wordt, vóór deze Rechtbank zullen worden gedagvaard.*

*Geschriften, die appellanten of hun gevolmachtigden in strijd met de procedure van handelszaken niet hebben gezegd, gedagtekend en getekend, niet ter terechtzitting hebben gelezen en niet aan de Rechtbank hebben overhandigd om ter griffie te worden nedergelegd tot staving van het zittingsblad en om als grondslag voor de beraadslaging te dienen, zijn geen conclusies, maar slechts ontwerpen van conclusies, waarmede ter zake geen rekening kan gehouden worden.*

2. *Een bijkomende overeenkomst mag niet door getuigen en vermoedens worden bewezen, wanneer zij loopt over een bedrag van 250.000 fr. en het volkomen mogelijk was zich een schriftelijk bewijs van die overeenkomst te verschaffen.*

Van den Poel en cs. t/ Van Merhaege.

Overwegende dat het hoger beroep regelmatig is naar tijd en vorm;

Overwegende dat de consorten Van den Poel, op 11 februari 1953 aan geïntimeerde het aan de huwelijks-gemeenschap Van den Poel-Daenens toebehorend handelsfonds, gelegen te Sint-Niklaas-Waas, Nieuwstraat, 8, en bekend onder de firmanaam «De Ooievaar», afgestaan hebben tegen de prijs van 250.000 fr. betaalbaar als volgt: 100.000 fr. bij het sluiten van de overeenkomst, 100.000 fr. veertien dagen nadien en het saldo, zijnde 50.000 fr. bij de inbezitneming van de zaak;

Overwegende dat bovendien tussen partijen bedongen werd dat de waarde van alle goederen, te bepalen «door een gezamenlijk op te maken inventaris», aan de toen vigerende verkoopprijzen min een korting van 25 %, binnen de zes maand na de inbezitneming diende vereffend te worden «bij 6 maandelijksse promessen van betaling van elk één zesde» van het door de inventaris uitgewezen bedrag;

Overwegende dat geïntimeerde, oorspronkelijke eiser, aanvoert dat gezegde overeenkomst te niet gegaan is en derhalve de terugbetaling vordert van het voorschot groot 100.000 fr., dat hij bij het sluiten van de overeenkomst gestort heeft;

#### *Over de bevoegdheid :*

Overwegende dat de eerste rechter, om oordeelkundige redenen waarbij het Hof zich ten volle aansluit, zich terecht bevoegd verklaard heeft om over deze eis uitspraak te doen;

Overwegende immers dat geïntimeerde staande houdt en dat appellanten toegeven dat Mw. G. Daenens na het afsterven van haar echtgenoot J. Van den Poel, de uitbating van deze handelszaak voor rekening van de mede-gerechtigden voortgezet heeft met het oog op de vervreemding er van;

Overwegende dat, in strijd met wat appellanten beweren, Mw. G. Daenens, door kwetstieuze handelszaak samen met haar medegerechtigden aan geïntimeerde over te dragen, zich dus niet uitsluitend er toe beperkt heeft een daad van vereffening en verdeling der huwelijks-gemeenschap Van den Poel-Daenens te verrichten, vermits zij vooraf in gemeen overleg met haar kinderen een onafgebroken reeds handelsdaden uit winstbejag gesteld heeft ten einde deze overdracht zo voordelig mogelijk te maken;

Overwegende dat Mw. G. Daenens op 9 mei 1953 overleden is;

dat appellanten naderhand de handel in een ander huis heben gevestigd, n.l. Parklaan, 1, te St-Niklaas-Waas, waar hij nu nog gedreven wordt;

Overwegende dat zodoende de consorten Van den Poel, krachtens artikel 1 der wet van 15 december 1872, ten persoonlijke titel handelaars geworden zijn (R.P.D.B. v° Commerce-Commerçant, nr 36), zodat, luidens het laatst alinea van artikel 2 derzelfde wet, al de door hen aangegane verbintenissen tot bewijs van het tegendeel toe, geacht worden daden van koophandel te zijn (R.P.D.B. v° Commerce-Commerçant, nr 303 - Van Ryn, Principes de Droit Commercial, D. I, nr 73, blz. 66);

Overwegende dat, zelfs indien men aanneemt dat, zoals appellanten het voorhouden, derde appellant aan de uitbating of aan de afstand van het handelsfonds geen deel genomen heeft, zij niettemin behoorlijk vóór de consulaire rechtsmacht betrokken werd (Van Ryn, id. D. I, nr 105, blz. 86);

Overwegende inderdaad dat artikel 426 B.W. n.l. voorschrijft dat de erfgenamen van onderhorigen aan

de Rechtbank van Koophandel, wier hoedanigheid niet betwist wordt, vóór deze rechtbank gedagvaard zullen worden;

#### *Over de eerste besluiten van appellanten :*

Overwegende dat appellanten terecht elke waarde van conclusiën ontkennen aan de geschriften, die hun vroegere raadsman aan deze van geïntimeerde overgemaakt heeft;

Overwegende immers dat die geschriften, welke appellante of hun gevolmachtigde, in strijd met de procedure in handelszaken, niet gezegd, gedateerd en getekend hebben ter terechtzitting niet hebben gelezen en aan de rechtbank niet overhandigd hebben om ter griffie neergelegd te worden tot staving van het zittingblad en om als grondslag tot de beraadslaging te dienen, geen conclusiën uitmaken, maar slechts louter ontwerpen van conclusiën, waarmede ter zake geen rekening kan gehouden worden (Beroepshof Gent, 12-3-1887, J.C.F. 1887, nr 138, blz. 165; idem 4-7-1907, J.C.F. 1907, nr 3.215, blz. 284);

#### *Ten gronde :*

Overwegende dat uit de bestanddelen van de zaak blijkt dat geïntimeerde, bij een aan appellanten op 22-2-1953 toegezonden brief, het hogerbedoeld kontrakt van overname verbroken heeft om beweerdte redenen van financiële aard en, bij twee achtereenvolgende brieven d.d. 9 maart 1953 en 31 maart 1953, appellanten verzocht hem de gestorte afkorting van 100.000 fr. terug te sturen;

Overwegende dat appellanten, die meer dan één maand gewacht hebben vooraleer door bemiddeling van hun raadsman tegen geïntimeerde's brief d.d. 22-2-1953 te reageren, maar bovendien zonder enig voorbehoud, dezelfde handelszaak op 8-3-1953, aan een zekere dame Agneessens-Vincent hebben afgestaan en zelfs bij de eigenares van het huis, waarin de handel gevestigd was, stappen hebben gedaan om aan hun afstandhoudster een nieuwe pacht te bezorgen, ongetwijfeld in de ontbinding van de voorgaande afstand stilzwijgend berust hebben;

Overwegende dat appellanten weliswaar beweren dat geïntimeerde, tijdens een vergadering ten huize van een zekere heer Chanterie te Deinze, hun gevraagd heeft onderhandelingen aan te knopen en door te zetten met voornoemde dame Agneessens-Vincent en dat er aldaar tussen partijen overeengekomen werd dat de overname van 11-2-1953 van kracht zou blijven zo, om welke oorzaak ook, de overname met de dame Agneessens-Vincent, al ware zij zelfs gesloten, niet zou voltrokken worden, wat zich juist voorgedaan heeft;

Overwegende dat appellanten tegenover de stelligste ontkenningen van geïntimeerde aanbieden het bewijs van deze bijvoeglijke overeenkomst bij te brengen door alle middelen van recht, getuigenissen en vermoedens inbegrepen;

Overwegende echter dat er, luidens een gevestigde rechtspraak geen aanleiding toe bestaat dit aanbod in te willigen, vermits, zoals de eerste rechter het zeer juist heeft doen opmerken, het een verrichting betreft, die over een aanzienlijk bedrag loopt (250.000 fr.), en het aan appellanten volkomen mogelijk was zich van de door hen ingeroepen overeenkomst een schriftelijk bewijs aan te schaffen (Beroepshof Gent, 6-1-1926, J.C.F. 1926, nr 4654, blz. 111; idem 4-2-1926, J.C.F. 1926, nr 4655, blz. 113);

Overwegende dat terloops dient aangestipt dat, zo appellanten geïntimeerde nog steeds gebonden geacht hadden, zij nooit het handelsfonds naar de Parklaan

zouden overgebracht hebben, daar zij zeer goed wisten dat, ingevolge de verandering van ligging en de wijzigingen der pachtvoorwaarden, geïntimeerde van af de op zich genomen verbintenissen zou worden ontslagen — en derhalve gerechtigd zou zijn de teruggave van de betaalde afkorting te vorderen;

Overwegende dat appellanten geen grieven opperen tegen het beroepen vonnis, in zoverre het hun eis tot verwijzing alsmede hun wedereis afgewezen heeft;

Overwegende dat uit al het voorgaande volgt dat de vordering van geïntimeerde binnen de door de eerste rechter bepaalde perken gegrond is;

*Om deze redenen,*

Het Hof,

Gelet op artikel 24 van de wet van 15 juni 1935;

Gehoord de heer substituut-procureur-generaal Versée, in zijn eensluidend advies, alle verdere of strijdige conclusiën en elke aanbod van bewijs verwerpend, ontvangt het hoger beroep; zegt voor recht dat de geschriften opgesteld door de vroegere raadsman van appellanten niet als conclusiën zullen gelden; wijst het hoger beroep als ongegrond af; bevestigt dienvolgens de bestreden beschikkingen van het vonnis a quo en veroordeelt appellanten tot de kosten van de aanleg.

Noot. — Het vonnis, waarvan beroep, uitgesproken door de Rechtbank van Koophandel te St-Niklaas op 30 november 1954, is verschenen in het R.W. 1954-55, 1868.

## BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

4e Kamer. — 25 januari 1956.

Alleenrechtsprekend rechter : M. Van Camp.

Openbaar Ministerie : M. Van der Planken.

Advocaten : Mrs Van Lidth de Jeude en Van Gelder, loco J. Franck.

**Onrechtmatige daad. — Door de Staat geleden morele schade. — Recht van de Staat op vergoeding. — Morele schade niet hersteld door het uitboeten van de straf. — Verbeurdverklaring van artikel 123ter Strafwetboek. — Verplichting van de Staat het bedrag van de schade te bewijzen. — Bedrag der schade en oorzakelijk verband tussen misdrijf en schade niet bewezen. — Geen toekenning van schadevergoeding ex aequo et bono. — Toekenning van de gebruikelijke symbolische frank.**

*In principe kan de Staat als rechtspersoon vergoeding vorderen van de door hem geleden morele schade, daar alle leden, die de orde en de geest van de staatsinrichting aanvaardden, eveneens geschaad worden door de verstoring van de sociale orde, het opdringen van met hun wijsgerige overtuiging strijdige stelsels, het beknotten van het recht van vrij burger en het kwetsen van hun welbegrepen vaderlandslievende gevoelens.*

*De aan de Staat toegebrachte morele schade wordt niet hersteld door het uitboeten van de straf in geval van politieke misdrijven, die het bestaan van de Staat zelf in gevaar brengen en tevens de burgerlijke rechten van de trouw gebleven volksgenoten bedreigen.*

*De verbeurdverklaring van artikel 123ter S.W. is veel zwaarder dan de verbeurdverklaring van gemeen recht en doet in sommige gevallen denken aan de verbeurdverklaring van het gehele vermogen, hetgeen verboden is door artikel 12 der Grondwet.*

*Zoals ieder benadeelde is de Staat verplicht het bedrag der geleden schade te bewijzen; de eenvoudige begroting dezer schade op het bedrag van de verbeurdverklaring mist elke grond.*

*Gezien de talrijke factoren van min of meer toevallige aard, die de duur van een oorlog beïnvloeden, kan niet ter voldoening van recht gezegd worden dat de vervaardiging van paardetuig en lederwaren voor de Wehrmacht de oorlog verlengd heeft en is niet bewezen dat de schade het noodzakelijk gevolg is van het misdrijf.*

*Het toekennen van een schadevergoeding ex aequo et bono zou op niets anders steunen dan op een welwillende tegemoetkoming tegenover de Staat.*

*De morele schade komt in casu neer op de loutere schending van een recht zonder bewezen schade; toekenning van de gebruikelijke symbolische frank.*

Belgische Staat (Minister van Financiën t/ Van Look.

Overwegende dat de eis strekt tot veroordeling van verweerder van een bedrag van 15.000.000 frank, ten titel van morele en materiële schadeloosstelling wegens de onvaderlandse handelingen van verweerder tijdens de oorlog 1940-1945;

Overwegende dat verweerder veroordeeld werd wegens economische collaboratie door de Krijgsraad zetelende te Antwerpen, vonnis van 17 januari 1947 tot een straf van 18 maanden gevangenis en een verbeurdverklaring van 15.697.830,46 frank, bedrag der schuldige bedrijvigheid van verweerder;

Overwegende dat deze bedrijvigheid bestond uit het fabriceren van paardetuig en lederartikelen voor rekening van de firma Waldhausen te Keulen, handelende in opdracht van de Duitse Wehrmacht;

Overwegende dat de opwerpingen van verweerder kunnen samengevat worden als volgt :

- 1) dat de Staat geen morele schade kan lijden daar hij in casu handelt als rechtspersoon en gevoelens hem als dusdanig vreemd zijn;
- 2) dat de materiële schade niet bewezen is en ware ze bewezen, slechts een symbolische vergoeding van één frank mogelijk zou zijn;
- 3) dat de schade volledig gedekt is door de uitgeboete straf en de verbeurdverklaring van het zakencijfer.

*Morele schade :*

Overwegende dat in tegenstelling met de fysieke persoon de morele rechtspersonen gebonden zijn door het principe van de specialiteit en slechts kunnen optreden in functie van het doel hunner oprichting, binnen de sfeer hunner activiteit;

Overwegende dat ingevolge de algemene rechtsprincipes de morele rechtspersoon slechts vergoeding voor de schade kan vorderen, hetzij moreel, hetzij stoffelijk, wanneer het feit niet alleen schade toebrengt aan hemzelf, maar ook aan de burgerlijke rechten der individuele deelgenoten; dat de zedelijke rechtspersoon alsdan de gemeene belangen zijner leden verdedigt, zelfs zo deze belangen slechts onrechtstreeks benadeeld worden (De Page, T. I, n° 5106);

Overwegende dat bij toepassing van deze rechtsregel het dan ook volledig normaal is aan te nemen dat in principe de Staat als rechtspersoon vergoeding voor



morele schade kan vorderen, vermits alle leden die de orde en de geest van de staatsinrichting aanvaarden, eveneens geschaad worden door de verstoring van de sociale orde, het opdringen van stelsels strijdig met hun wijsgerige overtuiging, het beknotten van het recht van vrij burger en het kwetsen hunner welbegrepen vaderlandslievende gevoelens (zie Verbreking, 9 februari 1948, Pas. 88);

Overwegende anderzijds dat uit voormelde regel volgt dat de Staat geen morele schadevergoeding kan vorderen wegens schending van de goede faam der Belgische gemeenschap in het buitenland, vermits alle bondgenoten hun helpers van de vijand hadden, zoals trouwens elke grote volksgemeenschap bij voorbeeld haar spionnen, misdadigers en zieken heeft (Krijgsraad Antwerpen, 25 november 1946, in zake Van de Wiele);

Overwegende dat verweerder tevergeefs opwerpt dat de morele schade in hoofde van de Staat hersteld wordt door de uitgeboete straf (zie Advies bij Beroep Gent, R. W. 1955, kol. 1059 e.v.);

Dat inderdaad, zo deze stelling kan verdedigd worden voor de misdrijven van gemeen recht, dit niet het geval is voor de politieke misdrijven, die het bestaan van de Staat zelf in gevaar brengen en tevens de burgerlijke rechten der trouwgebleven volksgenoten in letterlijke zin bedreigen;

#### *Materiële schade :*

Overwegende dat uit hetgeen voorgaat volgt, dat aanlegger in zelfde voorwaarden in principe vergoeding voor materiële schade kan vorderen, wanneer een rechtstreekse aanslag op zijn vermogen bewezen is;

#### *Verbeurdverklaring van het zakencijfer :*

Overwegende dat de verbeurdverklaring van artikel 123ter van het Strafwetboek veel zwaarder is dan de verbeurdverklaring van gemeen recht en in sommige gevallen doet denken aan de verbeurdverklaring van het ganse patrimonium, hetgeen verboden is door artikel 12 der Grondwet;

Overwegende dat in principe de bijzondere verbeurdverklaring van artikel 42 van het Strafwetboek een straf is en geen vergelding (Verbreking, 11 oktober 1926, Pas. 1927, I, 67; 10 januari 1939, Pas. 1939, I, 15);

Overwegende dat de motivering van deze bijzondere verbeurdverklaring te vinden is in de overweging dat het bezit van zekere voorwerpen in hoofde van de dader van het misdrijf wordt aangetast om reden van hun aard, hun bestemming of hun gevaarlijk karakter (Nijpels et Servais, Code Pénal interprété, T. I, 3<sup>e</sup> Ed., p. 145);

Overwegende dat dezelfde motivering als voldoende reden der verbeurdverklaring van artikel 123ter van het Strafwetboek kan gelden, vermits het bezit der vergelding in hoofde van verweerder aangetast werd door het misdrijf tengevolge van hetwelk hij het bezit ervan gekregen heeft;

Overwegende dat geen enkel element in de memorie van toelichting der wet van 19 juli 1934 aantoonst dat de wetgever van deze regel zou hebben afgeweken;

#### *Begroting der schade :*

Overwegende dat aanlegger gehouden is, zoals elk benadeelde, het bedrag der schade te bewijzen;

Overwegende dat de eenvoudige begroting dezer schade op het bedrag der verbeurdverklaring vanzelfsprekend als zonder de minste grond dient te worden verworpen;

Overwegende dat evenmin aanlegger kan gevolgd worden in zijn theoretische berekening van de kostprijs der Duitse bezetting, die gedeeltelijk ten laste zou vallen van elke collaborateur;

Overwegende immers dat een misdrijf ingevolge een essentiële regel van ons strafrecht persoonlijk is aan de dader en de vergelding der schade eveneens afhankelijk is van de specifieke elementen van het misdrijf en een verband van oorzaak tot gevolg met zekerheid moet bewezen worden (De Page, T. I, 3<sup>e</sup> ed., n<sup>o</sup> 954 e.v.);

Overwegende dat, deze regel toepassende, niet ter voldoening van recht kan gezegd worden dat de fabricatie van paardetuigen en lederwaren voor de Wehrmacht de oorlog zou verlengd hebben; dat immers, moest verweerder zijn persoonlijke handelingen niet uitgevoerd hebben, de firma Waldhausen zelf haar productiviteit zou opgevoerd hebben of de hulp van een ander collaborateur zou gezocht hebben;

Overwegende dat wellicht zou kunnen volgehouden worden dat de overwinning op de Duitse legers in grote mate afhankelijk was van de oorlogsproductie der verbondenen, onder andere met het oog op het overwicht in de lucht, waarvoor de productie van verweerder niet in het minste een beletsel zou geweest zijn;

Overwegende dat alleszins in billijkheid dient geoordeeld te worden dat de duur van een oorlog door een dergelijk groot aantal gekende, geheime of toevallige oorzaken beïnvloed wordt dat het niet mogelijk is met zekerheid te beslissen of verweerder hierin, zij het dan ook een klein aandeel, zou gehad hebben;

Overwegende desniettemin dat volgens de rechtsleer geen twijfel bestaat dat een veroordeling op basis van artikelen 1382 en volgende van het Burgerlijk Wetboek niet geldig gemotiveerd is zo het verband van oorzaak tot gevolg niet wordt vastgesteld, t.i.z. dat de fout, niettegenstaande de tussenkomst van andere oorzaken, noodzakelijkerwijze de schade heeft veroorzaakt, of in andere woorden dat zonder deze fout de schade in concreto zich niet zou hebben voorgedaan (De Page, T. II, 3<sup>e</sup> ed., n<sup>o</sup> 960);

Overwegende dat dit verband door aanlegger niet bewezen wordt en het dan ook niet toegelaten is in geweten ex aequo et bono een som toe te kennen die op niets anders zou gesteund zijn dan op een welwillende tegemoetkoming tegenover aanlegger;

Overwegende dat voor wat betreft de morele schade, deze binnen de perken, zoals hiervoren uiteengezet, neerkomt op de loutere schending van een recht zonder bewezen schade (De Page, T. II, 3<sup>e</sup> ed., n<sup>o</sup> 951bis/5<sup>o</sup>);

Overwegende dat uit hetgeen voorgaat volgt, dat de Rechtbank slechts de principiële erkenning van het recht tot schadevergoeding van aanlegger kan bevestigen door de toekenning van de gebruikelijke symbolische frank.

#### *Om deze redenen,*

De Rechtbank,

Gehoord in openbare zitting van 21 december 1955, het gedeeltelijk eensluidend advies van de heer J. Van der Planken, eerste substituut van de Procureur des Konings, gegeven in de Nederlandse taal;

Rechtdoende op tegenspraak;

Alle andere en strijdige besluiten verwerpende;

Verklaart de eis ontvankelijk, doch slechts gedeeltelijk gegrond;

Veroordeelt verweerder om aan aanlegger te be-



talen, ten titel van schadevergoeding voor morele en materiële schade, de som van 1,— frank, vermeerderd met de gerechtelijke intresten en de kosten van het geding.

Wijst aanlegger af van het overige.

Verklaart het vonnis uitvoerbaar bij voorraad, niet-tegenstaande alle verhaal en zonder borgstelling.

## BURGERLIJKE RECHTBANK TE LEUVEN

19 januari 1956.

Voorzitter : M. Meulemans.

Rechts : M.M. Roget en Helleputte.

Advocaten : Mrs Goffin en Vanagt.

**Rijksmaatschappelijke Zekerheid. — Werkzaamheden door pleegkind verricht in het landbouwbedrijf van zijn pleegvader als « kind van den huize ». — Geen arbeidsovereenkomst. — De tussen de pleegvader en de pleegzoon bestaande verhouding valt niet onder toepassing van artikel 2 van het wetsbesluit van 28 december 1944.**

*Als kind uit loutere menslievendheid in landbouwersgezin opgenomen jonge man, beschouwd als kind van den huize, heeft een zeker aantal dagen per kwartaal in het landbouwbedrijf van zijn pleegvader gewerkt.*

*Het feit, dat de pleegvader ter gelegenheid van controle-onderzoeken, die noodzakelijkerwijze eenzijdig waren, aangiften heeft ondertekend en naderhand afkortingen heeft betaald, berooft hem niet van het recht de gegrondheid ervan te betwisten, daar hij, ten minste in zekere mate, ten deze noodgedwongen getekend heeft.*

*Niet is gebleken dat tussen pleegzoon en pleegvader een arbeidsovereenkomst of een contract van dienstverhuring heeft bestaan, zijnde dus een overeenkomst, waarbij de pleegzoon er zich toe verbonden heeft tegen bezoldiging diensten te presteren aan en onder het gezag van zijn pleegvader, die dan als werkgever zou moeten worden aangemerkt.*

*De pleegzoon heeft weliswaar een zeker aantal dagen in het landbouwbedrijf van zijn pleegvader gewerkt, doch niet mag uit het oog verloren worden dat hij als kind van den huize een min of meer grote vrijheid in de uitvoering van het werk genoot, die vanzelf in strijd is met een van de wezenlijke bestanddelen van een contract van dienstverhuring.*

*De omstandigheid, dat de pleegzoon voordelen in natura in het huis van zijn pleegvader genoot, kan geenszins met de uitbetaling van loon gelijkgesteld worden, daar hij als pleegkind in ieder geval dezelfde voordelen zou hebben genoten.*

*De tussen de pleegvader en de pleegzoon bestaande verhouding valt dienvolgens niet onder toepassing van artikel 2 van het wetsbesluit van 28 december 1944.*

R.M.Z. t/ Everaerts.

Gezien de stukken der rechtspleging en namelijk het vonnis, op tegenspraak tussen partijen op 15 mei 1953 door de heer vrederechter van het kanton Zoutleeuw uitgesproken, waartegen appellant bij geregistreerd exploit van deurwaarder Willems uit Tienen de dato 3 september 1955, tijdig en regelmatig beroep instelde;

Overwegende dat de ontvankelijkheid van het beroep niet betwist wordt;

Overwegende dat de vordering, door appellant ingesteld, ertoe strekte geïntimeerde te horen veroordelen tot betaling van 20.202 frank, te vermeerderen met de verwijlntresten vanaf 16 oktober 1950 tot de dag der volledige betaling en de gerechtskosten, uit hoofde van achterstallige bijdragen en bijslagen berekend volgens rekeningsuittreksel op 16 oktober 1950 afgesloten;

dat de heer vrederechter de vordering ontvankelijk, doch ongegrond verklaarde om reden dat er tussen geïntimeerde en de persoon die op zijn landbouwbedrijf werkzaam was geen dienstcontract of een ander contract van dezelfde aard bestond en dienvolgens appellant van zijn eis afwees, en hem tot de gedingskosten verwees.

Overwegende dat het ter zake gaat over de bijdragen die zouden verschuldigd zijn uit hoofde van het te werk stellen door geïntimeerde van Dehairs August, geboren in het jaar 1933;

dat het niet betwist wordt dat voornoemde, waarvan de vader ten gevolge van een luchtaanval in de loop van het jaar 1940 verongelukte, vanaf het begin van de oorlog uit loutere menslievendheid door geïntimeerde opgevoed werd;

dat hij sindsdien werkelijk deel uitmaakte van de familie Lenaerts en dat hij als kind van den huize aangezien wordt;

Overwegende dat het uit de door appellant neergelegde stukken blijkt dat er in de loop van oktober 1949 te Zoutleeuw door een bevoegde controleur van de R.M.Z. een onderzoek ingesteld werd, ten gevolge van hetwelk deze ambtenaar — en nadien appellant — de gevolgtrekking afleidde dat geïntimeerde de wettelijke bijdragen verschuldigd is, daar de jonge Dehairs door hem in zijn landbouwbedrijf een zeker aantal dagen per trimester te werk gesteld wordt;

dat geïntimeerde, ter gelegenheid van dit onderzoek ingevulde aangiften voor de dienstjaren 1947, 1948 en 1949 naamtekende;

dat er een tweede onderzoek ter plaatse door dezelfde controleur op 27 maart 1950 ingesteld werd en dat geïntimeerde toen nogmaals twee aangiften ondertekende (3e en 4e kwartaal 1949);

Overwegende dat deze achterstallige bijdragen, vermeerderd met bijkomende bijslagen en verwijlntresten het voorwerp uitmaken van het uittreksel van rekening bij de inleidende dagvaarding gevoegd;

dat het vaststaat dat geïntimeerde, op een globaal debet van 30.490 frank, afkortingen betaalde ten bedrage van 10.285 frank, zodat er een saldo van 20.202 frank in hoofdsom ten bate van appellant zou bestaan.

Overwegende dat de heer vrederechter van oordeel geweest is dat er geen arbeidscontract of een daarmee gelijkgesteld contract van dienstverhuring in de zin van artikel 2 van de besluitwet de dato 28 december 1944 bestaan heeft tussen Dehairs en geïntimeerde;

dat Dehairs inderdaad vanaf de ouderdom van 7 jaar bij Everaerts opgenomen werd en dat de prestaties, door hem verricht, geenszins de bestanddelen omvatten van een arbeidscontract of van een contract van dienstverhuring in de geest van de wet.

Overwegende dat appellant staande houdt dat er werkelijk een dergelijk contract bestaan heeft tussen Dehairs en geïntimeerde;

dat hij zic huitsluitend steunt op de omstandigheid dat geïntimeerde aangiften ondertekend en gedeeltelijke betalingen gedaan heeft;

dat hij daarenboven inroept, hegeen niet betwist wordt, dat Dehairs in de uitzonderingen niet valt,

voorzien door artikel 3 van het besluit van de Regent de dato 5 november 1946.

Overwegende dat het feit dat geïntimeerde aangiften ondertekende ter gelegenheid van controle-onderzoeken die noodzakelijkerwijze eenzijdig zijn en dat hij naderhand afkortingen betaalde, in se geen voldoende bewijs van het werkcontract uitmaakt en hem het recht niet ontnemt de gegrondheid ervan te betwisten, daar hij ze, ten minste in een zekere mate, noodgedwongen getekend heeft en dat hij zich te goeder trouw kon vergissen nopens het bestaan en de draagwijdte van zijn verplichtingen;

dat het in deze gedachtenorde opvallend is dat hij reeds op 20 oktober 1949, hetzij slechts drie dagen na de eerste controle, bij de R.M.Z. schriftelijk protest aantekende en dat hij op 18 januari 1950 een schrijven richtte om kwijtschelding van een bedrag van 31.037 frank te bekomen.

Overwegende dat het aan appellant toebehoort van te bewijzen dat er een arbeidscontract of een contract van dienstverhuring, zelfs in de brede zin van het woord genomen (contrat de louage de services ou de travail), bestaan heeft tussen Dehairs en geïntimeerde, hetzij dus een contract door hetwelk eerstgenoemde er zich toe verbonden heeft tegen *bezoldiging* zijn diensten te presteren, aan en *onder het gezag* van tweede genoemde, die als werkgever dient aangezien te worden (cfr Van Goethem en Geysen, Arbeidsrecht, blz. 22; De Page, Traité de droit civil, boekdeel IV, n° 842 — Répertoire pratique de droit belge, V° Louage services et contract d'emploi, n° 6 en 63; Manuels, n° 670, V° Louage de services);

Overwegende dat het uit het controleverslag, dat de verklaringen toen door geïntimeerde gedaan samen- vat en de gegevens van het onderzoek, niet voldoende gebleken is dat Dehairs bestendig onder het toezicht en de leiding van zijn pleegvader werkprestaties leverde;

dat het weliswaar gebleken is dat hij een zeker aantal dagen in het landbouwbedrijf van voornoemde werkte, doch dat men uit het oog niet mag verliezen dat Dehairs, als een kind van den huize, een min of meer grote vrijheid in de uitvoering van het werk genoot, die vanzelfve tegenstrijdig is met een der essentiële bestanddelen van een contract van dienstverhuring;

dat appellant voor het overige dergelijk bewijsaanbod niet doet.

Overwegende dat het controleverslag voor het overige vermeldt dat Dehairs « geen loon in geld ontvangt (slechts kost en inwonen, plus klederen en zakgeld) »;

dat dit gegeven bevestigd wordt door de heer burge-meester van Zoutleeuw, in zijn schrijven de dato 19 oktober 1949;

dat de omstandigheid dat Dehairs voordelen in natura in het huis van zijn pleegvader genoot, geenszins met de uitbetaling van een loon kan gelijkgesteld worden, daar voornoemde, gezien zijn persoonlijke toestand, als pleegkind dezelfde voordelen in ieder geval zou genieten;

Overwegende dat de verhouding die tussen Dehairs en geïntimeerde bestaat dienvolgens niet onder toe- passing valt van artikel 2 der besluitwet van 28 decem- ber 1944.

*Om deze redenen,*

de Rechtbank,  
Alle andere besluiten van de hand wijzende,  
Zetelende in beroepsaanslag en op tegenspraak;

Ontvangt het beroep, doch verklaart het ongegrond en wijst het af.

Bevestigt het vonnis a quo en verwijst appellant in de kosten van beroep.

Verg. Rechtbank Brugge, 16 maart 1953, R. W. 1953-1954, 1153.

## BURGERLIJKE RECHTBANK TE GENT

29 februari 1956.

Voorzitter: M. Temmerman.

Rechters: M.M. Dhaenens en Soetaert.

Advocaten: Mrs Debergh en Haché.

**Concubinaat. — Exploitatie van een handelsbedrijf. — Feitelijke gemeenschap: ongeoorloofd onderwerp. — Nietigheid van een contract van vennootschap, zelfs zo het bestaan daarvan overeenkomstig artikel 1834 B.W. bewezen mocht zijn. — Vereisten voor vermogensverschuiving niet aanwezig.**

*Vordering van verstoten bijzit tegen haar gewezen minnaar tot betaling van haar aandeel in de door de gezamenlijke exploitatie van een handelsbedrijf gemaakte winsten.*

*Dergelijke eis kan niet gegrond worden op het bestaan van een « feitelijke vereniging », die een « feitelijke gemeenschap » zou medebrengen, doordat deze vereniging in de thesis zelf van eiseres ver- bonden is aan, voortvloeit uit en ophoudt met het concubinaat en wegens haar ongeoorloofd onder- werp juridisch geen gevolgen kan hebben.*

*Het bestaan van een « algemene vennootschap van winsten » moet bij geschrift overeenkomstig arti- kel 1834 B.W. bewezen worden; maar zelfs zo het bestaan van een vennootschap mocht bewezen zijn, zou deze om reden van haar ongeoorloofd voorwerp door nietigheid zijn aangetast.*

*Vermogensverschuiving zonder oorzaak is in casu ook niet aanwezig, daar eiseres werk heeft gepre- steerd met het oog op een bepaald doel, waarvan de al dan niet verwezenlijking een door haar te dragen risico uitmaakte.*

Maeseman t/ Saelens.

Overwegende dat de eis ertoe strekt de verweerder te doen veroordelen om aan de eiseres een som van 74.000 frank te betalen met de gerechtelijke rente benevens de kosten van het geding;

Overwegende, dat de eiseres daartoe heeft gesteld dat zij gedurende ruim zeven jaren buitenechtelijk samenleefde met de verweerder en deze laatste in die tijd hulp heeft geboden in zijn handelszaken terwijl hij haar een aandeel in de verwezenlijkte winsten zou beloofd hebben; dat zij thans dit aandeel opvordert of ten minste de vergoeding voor de door haar gedurende de gemelde samenleving geleverde werkprestaties onder aftrek van hetgeen zij voor kost en inwoning heeft genoten, alsmede van een bedrag van 10.000 frank dat zij, na het verbreken van hun verhouding, vanwege de verweerder heeft ontvangen;

Overwegende dat de grondslag van haar vordering door de eiseres onduidelijk wordt geformuleerd waar ze successievelijk gewag maakt van een feitelijke ge- meenschap, een onverdeeldheid van gemeenschappelijk

verworven winsten en tenslotte van de eenvoudige levering van werkprestaties;

Overwegende dat echter kan uitgemaakt worden dat de eis ten principale steunt op een onverdeelde winsten gezamenlijk verkregen ten gevolge van de feitelijke gemeenschap voortvloeiende uit het buiten-echtlijk samenleven van de partijen;

Overwegende eensdeels, dat indien deze toestand, naar de beweringen van de eiseres, een feitelijke vereniging zou uitmaken die een feitelijke gemeenschap medebrengt, de « affectio societatis » of de bedoeling om gemeenschappelijk goederen of nijverheid in te brengen niet kan bestaan, vermits deze vereniging, volgens de stelling van de eiseres zelf verbonden aan het concubinaat en daaruit rechtstreeks voortvloeiende en ermede ophoudende, een met de goede zeden strijdig en, derhalve ongeoorloofd onderwerp heeft en juridisch geen gevolgen kan hebben;

Overwegende anderdeels, dat indien, zoals de eiseres het voorhoudt, de hogergemelde toestand een algemene vennootschap van winsten zou uitmaken, het bestaan er van, voor zoveel de waarde van haar voorwerp — zoals in casu — 3.000 frank te boven gaat, dient bewezen te worden door middel van een geschrift overeenkomstig de bepalingen van artikel 1834 van het Burgerlijk Wetboek; dat, waar de eiseres in gebreke blijft het wettelijk, d.i. het schriftelijk bewijs van het bestaan van een soortgelijke vennootschap aan te brengen, het haar niet toegelaten is dit bestaan door andere middelen te bewijzen zodat haar aanbod hieromtrent niet kan ingewilligd worden;

Overwegende trouwens dat, in elk geval, al zou het bestaan bewezen zijn van een vennootschap of een vereniging die de consequentie is van het concubinaat en daaraan inherent, deze overeenkomst, om reden van haar ongeoorloofd voorwerp, de nietigheid ten gevolge zou hebben;

Overwegende dat, subsidiair, de eis steun zoekt in het recht op vergoeding van de eiseres voor de door haar tijdens het concubinaat geleverde werkprestaties;

Overwegende dat, hoe gebrekkig ook deze vordering geformuleerd is als enkel gevestigd zijnde op een feitelijke kwestie en niet op een rechtskwestie, men daaruit echter kan afleiden dat zij gebaseerd is op een vermogensverschuiving zonder oorzaak, waardoor de verweerder zich ten koste van de eiseres een voordeel heeft weten te verschaffen zonder enige tegenprestatie van zijnentwege;

Overwegende dat de eiseres zelf aanvoert dat zij het bedoelde werk presteerde tijdens en uit hoofde van haar buitenechtelijk samenleven met de verweerder en niet ter gelegenheid van een arbeids- of bedienden-contract; dat deze stelling inhoudt, dat zij aldus vrij en ongedwongen dit werk heeft verricht met het oog op een bepaald doel, waarvan het al dan niet verwezenlijken een risico uitmaakte dat zij op zich heeft genomen zodat zij geen recht heeft op de gevraagde vergoeding (zie De Page, deel III, n° 40, C 3°);

Overwegende dat, aan de hand van de hierboven weergegeven overwegingen, het bewijsoanbod van de eiseres dient voorbijgegaan te worden en het tevens blijkt dat haar vordering niet gegrond voorkomt;

*Op die gronden,*

De Rechtbank,

Gelet op artikelen 2, 37 en 41 der wet van 15 juni 1035 op het taalgebruik in gerechtszaken;

Alle andere conclusies van de hand wijzende, verklaart de eis niet gegrond en wijst hem af;

Veroordeelt de eiseres in de kosten.

## CORRECTIONELE RECHTBANK TE TONGEREN

31 januari 1956.

Voorzitter : M. Driessen.

Rechters : M.M. Winants en Alsteens.

Advocaten : Mrs Thoné en Colla.

### Wegverkeer. — Voor weggebruiker praktisch onzichtbaar verkeerstekken nr 1a.

*Wanneer het verkeerstekken n° 1a, zoals het op de door weggebruiker gevolgde weg ten tijde van het ongeval geplaatst was, voor hem praktisch onzichtbaar was, is de overtreding van het verkeersreglement te zijnen aanzien door overmacht of onoverkomelijke dwaling gerechtvaardigd.*

*De omstandigheid, dat het verkeerstekken n° 1a voor bedoelde weggebruiker praktisch onzichtbaar was, neemt niet weg, dat de weg van dat verkeers-teken voorzien was; bijgevolg was een andere weggebruiker niet verplicht de doorgang vrij te laten voor de eerstgenoemde weggebruiker, daar deze, objectief gezien, het verkeersreglement had overtreden.*

O.M. t/ Peeters en Nef.

Gezien het vonnis dezer rechtbank in datum van 25 oktober 1955, een bezoek ter plaatse van het ongeval bevelend;

Gezien het proces-verbaal van plaatsbezoek, datum 8 november 1955;

Gelet op de hogere beroepen, door het Openbaar Ministerie en door betichte Nef, tevens burgerlijk partij, aangetekend tegen het vonnis, uitgesproken de 5e juli 1955 door de politie-rechtbank van het kanton Maaseik;

Overwegende dat beide beroepen ontvankelijk zijn;

Overwegende dat de betichting ten laste van Nef, te weten : overtreding van artikel 16, 1, laatste lid van het verkeersreglement van 8 april 1954, aangevuld door Koninklijk Besluit van 15 juni 1954, niet kan weerhouden worden; dat, inderdaad, uit de vaststellingen door de rechtbank gedaan bij haar plaatsbezoek van 8 november 1955 blijkt dat het verkeerstekken n° 1a, zoals het op de door betichte Nef gevolgde weg ten tijde van het ongeval geplaatst was, voor hem praktisch onzichtbaar was; dat de overtreding van voormelde strafbepaling dus in zijnen hoofde, door overmacht of onoverkomelijke dwaling gerechtvaardigd is;

Overwegende dat de betichting onder n° 1 ten laste van betichte Peeters — te weten overtreding van artikel 15 van het verkeersreglement van 8 april 1954 — niet bewezen is; dat inderdaad, de omstandigheid dat het verkeerstekken n° 1a op de door de andere betichte gevolgde weg voor deze praktisch niet zichtbaar was, niet wegneemt dat die weg van dat teken voorzien was; dat, bijgevolg betichte Peeters niet gehouden was de doorgang vrij te laten voor de andere betichte, vermits deze, van objectief standpunt uit, in overtreding was met het verkeersreglement; dat het zonder belang is dat op de door betichte Peeters gevolgde weg zich het verkeerstekken n° 3 bevond, vermits dat gevaarstekken het karakter van de door beide betichten gevolgde wegen — waarvan, krachtens artikel -6, 2, geen enkele hoofdweg is — niet kan wijzigen, en de bestuurder, die zich bevindt op een weg voorzien van het teken n° 1a, niet kan ontslaan van de verplichting, hem objectief door artikel 16, 1, laatste lid,

opgelegd; dat voor de toepassing van een strafbepaling ook niet in aanmerking komt de omstandigheid dat betichte Peeters, op het ogenblik van het ongeval, in de waan verkeerde artikel 15 overtreden te hebben, vermits dat artikel naar zijn inhoud niet toepasselijk is;

Overwegende dat de twee betichtingen onder n° 2 ten laste van betichte Peeters — te weten, overtredingen van artikel 26, 1 (eerste en tweede lid) van het verkeersreglement van 8 april 1954 — evenmin be-  
wezen zijn;

*Om deze beweegredenen :*

De Rechtbank, zetelend in graad van beroep en statuierende op tegenspraak;

Verklaart de hogere beroepen van het Openbaar Ministerie en van betichte Nef, tevens burgerlijke partij, ontvankelijk, het eerste ongegrond en het tweede gedeeltelijk gegrond;

Dienvolgens, bevestigt het bestreden vonnis, in zover het betichte Peeters vrijgesproken heeft zonder kosten en de burgerlijke vordering van betichte Nef afgewezen heeft, met veroordeling tot de kosten van deze vordering;

Hervormt voor het overige :

Opnieuw rechtdoende :

Spreekt betichte Nef vrij zonder kosten; legt ten laste van de Staat de kosten der publieke vorderingen, ingesteld tegen betichte Peeters in beroep en tegen betichte Nef in eerste aanleg en in beroep;

Wijst de burgerlijke vordering van betichte Peeters af en veroordeelt hem tot de kosten van deze vordering in beide aanleggen.

## RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE BRUGGE

23 februari 1956.

Voorzitter : M. D'Hoedt.

Referendaris (plaatsvervangend) : M. Claes.

Advocaten : Mrs Deldijcke en Hoste.

**N.M.B.S. — Statuut van het personeel. — Betwisting omtrent de rechtskundige aard daarvan. — Weduwenpensioen. — Rechterlijke onbevoegdheid.**

*Het statuut van het personeel van de N.M.B.S. is ook toepasselijk op agenten, die in dienst waren getreden van de Belgische Spoorwegen, toen deze een staatsinstelling waren, zodat zij behoorden tot het staatspersoneel.*

*Betwist wordt of het statuut van het personeel van de N.M.B.S. en dus ook de bepalingen omtrent de weduwenpensioenen een contractueel dan wel een reglementair karakter hebben.*

*In beide gevallen kan de rechterlijke macht zich echter niet in de plaats stellen van contractueel of reglementair voorziene organen om over het al dan niet onwaardig zijn van een weduwe te oordelen, ten minste in zover de beslissing van deze organen volgens de statutaire bepalingen genomen is en de openbare orde niet schendt.*

*Het onwaardig verklaren van een pensioengerechtigde op grond van een criminele veroordeling is niet in strijd met de openbare orde.*

De Sn. t/ N.M.B.S.

Overwegende dat aanlegster de weduwe is van De N.

Gustaaf, overleden op 11-8-1953, voorheen in dienst van gedaagde als spoorwegaarbeider; dat aanlegster beweert gerechtigd te zijn op een overlevingspensioen, en betaling van dit pensioen vordert vanaf 15 augustus 1953 tot op de dag, waarop een vonnis tussen komen zal, pensioen, geschat op 60.000 fr. per jaar; dat zij bovendien een schadevergoeding vordert van 60.000 fr. evenals de moratoire intresten;

Overwegende dat door partijen niet betwist wordt dat na het overlijden van De N. Gustaaf het pensioendossier voor zijn weduwe voorgelegd werd aan het Nationaal Comité voor Sociale Werken, ingericht door gedaagde, en dat dit Comité op 16 februari 1954 beslist heeft, dat aanlegster vervallen verklaard wordt van haar recht op pensioen daar zij een ontorende straf opliep; dat evenmin betwist wordt dat aanlegster door de Krijgsraad te Brussel, op 20 November 1944, veroordeeld werd tot 20 jaar buitengewone hechtenis met beroving van burgerlijke en politieke rechten, wegens verklikking aan de vijand en wegens het dienen van zijn politiek tijdens de bezetting; dat gedaagde echter beweert dat de straftermijn tot 10 jaar teruggebracht werd;

Overwegende dat aanlegster beweert dat het statuut van het personeel van de N.M.B.S. op haar niet van kracht zou zijn daar haar echtgenoot op 1 Juli 1925 in dienst trad van het Beheer der Belgische Spoorwegen, als wanneer deze een staatsinstelling vormden, zodat hij behoren zou tot het staatspersoneel; dat voor zover deze redenering juist zou zijn, er dient opgemerkt dat aanlegster haar eis dient te richten tegen de Belgische Staat en niet tegen gedaagde, tenzij het bewijs door haar geleverd zou worden, dat gedaagde tegenover haar of tegenover haar echtgenoot zekere verplichtingen zou overgenomen hebben; dat aanlegster zelfs niet aanhaalt uit welke contractuele beschikking of wetsbeschikking een dergelijke overname van verplichtingen blijken zou;

Overwegende dat het blijkt uit artikel 13 van de wet van 23 juli 1926 tot oprichting van de Nationale Maatschappij van de Belgische Spoorwegen, dat de toestand van het vroeger personeel van het Beheer der Belgische Staatsspoorwegen geregeld werd naar een statuut op te maken door een paritaire commissie; dat dit statuut in zitting van 14 oktober 1936 van deze paritaire commissie goedgekeurd werd, en in zijn artikelen 25 tot 32 het recht op pensioen der weduwen van het personeel aan bepaalde voorwaarden onderwerpt; dat het in zijn artikel 40 uitdrukkelijk de mogelijkheid van verval van het recht op pensioen bij onwaardigheid der weduwe voorziet;

Overwegende dat, voor zover deze voorwaarden een verworven recht van aanlegster krenken zou, zij zich dient te richten tegen het Beheer dat deze rechten toegekend had en niet eerbiedigde bij de stichting der N.M.B.S.; dat in ieder geval het pensioen niet onveranderlijk vastgesteld is, minstens zolang als dat het niet toegekend werd (Verbreking, 30 mei 1943, Pas. 1943, I, 196);

Overwegende dat aanlegster nog beweert dat het recht op pensioen verworven zijn zou krachtens door haar echtgenoot gedane betalingen of minstens krachtens afhoudingen die op zijn loon verricht werden; dat de rechten uit deze betalingen en afhoudingen voortvloeiende echter afhankelijk zijn van de contractuele of reglementaire beschikkingen die tussen partijen van kracht zijn;

Overwegende dat aanlegster nog voorhoudt dat artikel 40 van het statuut van het personeel der N.M.B.S. verkeerd zou toegepast geweest zijn daar

waar door het Nationaal Comité der Sociale Werken beslist werd dat de onwaardigheid van aanlegster voortspoot uit een onterende straf; dat volgens haar onterende straffen niet meer zouden bestaan daar het Strafwetboek van 1867 het voordien bestaande onderscheid tussen onterende straffen en niet-onterende straffen zou opheffen hebben;

Overwegende vooreerst dat het niet vaststaat dat het Nationaal Comité der Sociale Werken de woorden onterende straf gebruikt heeft in de zin die hieraan gegeven werd door het Strafwetboek van 1810; dat het Nationaal Comité der Sociale Werken inderdaad niet verwijst naar artikel 49 van de wet van 21 juli 1844 om zijn beslissing te verrechtvaardigen;

Overwegende dat het betwist wordt of het statuut van het personeel van de N.M.B.S. en dus ook de beschikkingen over de weduwenpensioenen een contractueel (Verbreking, 2 juli 1948, Pas. 1948, I, 425) of een reglementair karakter heeft (Raad van State, 13 juli 1949, Pas. 1950, IV, 11; idem, 23 december 1949, A.A.R.S. 1949);

Overwegende echter dat in beide gevallen de rechterlijke macht zich niet in de plaats kan stellen van contractuele of reglementair voorziene organen om over het al dan niet onwaardig zijn van aanlegster te oordelen, minstens in zover de beslissing van deze organen volgens de statutaire beschikkingen genomen werden (Beroepshof Luik, 24 april 1953, Jur. Liège, 1952-1953, p. 289) en de openbare orde niet kwetsen; dat aanlegster niet beweert dat statutaire beschikkingen overtreden werden; dat het onwaardig verklaren van een pensioengerechtigde op grond van een criminele veroordeling niet strijdig is met de openbare orde;

De Rechtbank, alle verdere besluiten verwerpende als ongegrond, verklaart de vordering ongegrond;

.....

## RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE BRUSSEL

2e Kamer. — 8 maart 1956.

Voorzitter : M. Wayteck.

Referendaris : M. Van der Linden.

Advocaten : Mrs Van Dessel, De Potter en De Raedt.

**Wegverkeer. — Uit verboden richting komend weggebruiker. — Geen voorrang van rechts. — Voorbijrijden van rood verkeerslicht door ander weggebruiker. — Aanrijding. — Uitsluitende aansprakelijkheid van eerstgenoemde.**

*De van rechts komende weggebruiker, die het verbodsteken n° 25 voorbijrijdt en aldus artikel 7, 2° van het verkeersreglement overtreedt, heeft geen recht van voorrang op de weggebruiker, die in de toegelaten richting rijdt, ook al heeft deze een rood verkeerslicht voorbijgereden.*

Nizet t/ Vangermeersch en Monballiu t/ Nizet.

Aangezien de vorderingen die op de algemene rol zijn ingeschreven onder n°s 20.804 en 226 verknocht zijn en dienen saamgevoegd te worden;

Aangezien het, in acht genomen de omstandigheden van de zaken, meer speciaal het overwegend aantal partijen uit het Vlaamse landsgedeelte, gepast voorkomt het vonnis in de Nederlandse taal te stellen;

Aangezien de partij Nizet op 7 juli 1954 te Brussel met zijn personenwagen de Bischoffsheimlaan volgde, komende uit de Wetstraat in de richting van het Noordstation;

Aangezien de partij Vangermeersch per auto uit de Middaglijnstraat komend de Bischoffsheimlaan inreed en met zijn voertuig in botsing kwam met de auto van Nizet;

Aangezien de eiser Nizet stelt dat de toegang voor motorvoertuigen die uit de Middaglijnstraat komen naar de Bischoffsheimlaan verboden zijnde daar bij het naderen dezer baan het verbodsteken n° 25 van het verkeersreglement is aangebracht, de verweerder Vangermeersch artikel 7, lid 2, van het verkeersreglement heeft overtreden, en aansprakelijk is voor de gevolgen van de aanrijding;

Aangezien hij dienvolgens betaling vordert van een bedrag groot 7.371 frank als vergoeding voor de door hem geleden schade;

Aangezien de verweerder Vangermeersch zijn aansprakelijkheid betwist, aanvoerend dat de eiser schuld heeft aan de aanrijding doordat hij te snel rijdend, het rood licht voorbijreed en de voorrang van rechts van verweerder niet eerbiedigde;

Aangezien als vaststaand mag worden beschouwd dat de eiser het rode licht is voorbijgereden zoals getuigen hebben verklaard in de loop van het politieel onderzoek waartoe de bewuste aanrijding aanleiding heeft gegeven;

Dat een signaal geplaatst bij de uitgang van de Middaglijnstraat, verbood naar links te zwenken in de richting van de Plaats Madou zoals de verweerder heeft gedaan;

Aangezien niet is bewezen dat de eiser Nizet met een ongeoorloofde snelheid zou hebben gereden;

Aangezien de aanrijding niet is te wijten aan de overtreding door de eiser begaan die het rode licht voorbijreed;

Aangezien hij zich spijs deze schuldige omstandigheid op een baanstrook bevond die hem normaal was voorbehouden en waar hij zich er niet diende aan te verwachten in de gevolgde richting te worden gehinderd door de aanwezigheid van de verweerder;

Aangezien de verweerder een plaats innam waarop hij zich uit hoofde van het verbodsteken niet mocht bevinden;

Aangezien hij in geen geval staat mocht maken op de lichten die het door de eiser gevolgde verkeer bepaalden;

Aangezien de verweerder uitsluitend schuld heeft aan de aanrijding;

Aangezien de verweerder uitsluitend doet gelden dat het bewuste verbodsteken tegen alle gezond verstand in zou zijn geplaatst en door het merendeel der weggebruikers niet wordt opgevolgd;

Aangezien niet wordt betwist dat het teken reglementair is aangebracht door de bevoegde overheid;

Aangezien het aan de rechtbank niet staat te oordelen over de opportuniteit van een door de administratieve overheid getroffen maatregel;

Aangezien de zogenaamde nagenoeg algemene overtreding van het bewuste verbod, de overtreding van de verweerder niet rechtvaardigt;

Aangezien wat de schade aangaat, de verweerder het door de eiser gevorderd bedrag niet betwist;

Aangezien ten aanzien van de eis n° 226, de eiser Monballiu, eigenaar van de door de partij Vangermeersch bestuurde auto, vergoeding vordert van de schade aan dit voertuig toegebracht waarvoor hij de aansprakelijkheid aan de partij verweerder Nizet toeschrijft;

Aangezien uit bovenstaande beschouwingen blijkt dat deze vordering niet gegrond is;

*Om deze redenen :*

Voegt de Rechtbank de zaken n<sup>rs</sup> 20.804 en 226 wegens verknochtheid saam;

*Nopens de zaak n<sup>r</sup> 20.804 :*

Veroordeelt de verweerder aan eiser te betalen de som van 7.371 frank met de compensatoire intresten van de dag van het ongeval af, en de gerechtelijke intresten;

Verwijst hem in de kosten, heden begroot op 375 frank;

*Nopens de zaak n<sup>r</sup> 226 :*

Wijst de eiser van zijn vordering af en veroordeelt hem tot de kosten;

Verklaart dit vonnis uitvoerbaar bij voorraad en zonder borgstelling.

NOOT: Vgl.: Rechtbank van Koophandel te Antwerpen, 11 september 1953, R. W. 1953-1954, 1445; Hof te Brussel, 26 mei 1955, R.G.A.R., 1955, 5574; Correctionele Rechtbank te Luik, 28 april 1953, Bull. Ass. 1953, 640; Politierightbank te Aarlen, 10 januari 1953, Bull. Ass. 1953, 628.

## VREDEGERECHT TE PEER

28 augustus 1955.

Rechter : M. Roelands.

Advocaten : Mrs Sevens en Tournier.

### **Uitweg. — Toegang tot de openbare weg langs een particuliere weg.**

*Voor een uitweg moet in de geest van de wet de voorkeur worden verleend aan de minst schadelijke richting over de kortste weg; wanneer de uitweg geen rechtstreekse toegang geeft tot de openbare weg, is het daarenboven voldoende dat hij toegang geeft tot de openbare weg langs een particuliere weg, zo deze uitweg de kortste en de minst schadelijke is. De minst schadelijke richting verdient de voorkeur boven de kortste weg.*

Bonhomme t/ Kesters.

Gelet op Ons tussenvonnissen dd. 24 mei 1955 — een deskundig onderzoek bevelend — en op de beweegredenen er in aangehaald;

Overwegende bovendien dat de servitudeweg 1032 m/deel, door titel is ontstaan, nl. bij notariële akte dd. 12 mei 1941, verleden voor notarissen Humblé en Dandoy van Maaseik, en ingesteld werd voor de respectievelijke eigendommen van de heer Denisty — toenmalige eigenaar van het huidige erf Kelchtermans, van de heren Croux-Bollingh-Koelen, voormalige eigenaars van de huidige eigendommen Kesters en Bonhomme, en van de heer Timmermans; dat de in de akte gebruikte woorden « dans le but de créer un chemin de servitude qui desservira leurs propriétés respectives et aboutira au chemin, appelé «welriekende

baan,» duidelijk de hierboven aangehaalde zienswijze bevestigen;

dat derhalve het huidige ingesloten erf Bonhomme zijn uitweg over genoemde servitudeweg mag nemen zonder de bestemming van het lijdend of het heersend erf te veranderen en zonder de last op het lijdend erf Kelchtermans te verzwaren daar de servitude eveneens ingesteld werd ten voordele van de eigendom Croux-Bollingh-Koelen, voormalige eigenaars van de huidige erven Kesters en Bonhomme;

Overwegende anderzijds dat volgens de algemene rechtsleer en rechtspraak de geest van de wet de voorkeur verleent aan de minst schadelijke richting op de kortste weg; dat, daarenboven, wanneer de uitweg geen rechtstreekse toegang geeft tot de openbare weg, het volstaat dat hij toegang geeft tot de openbare weg langs een particuliere weg, zo deze uitweg de kortste en de minst schadelijke is;

Dat uit het deskundig onderzoek is gebleken dat de minst schadelijke richting voor verweerder loopt langs de eigendom Timmermans, sectie D, n<sup>r</sup> 1032/n en over de bestaande servitudeweg D 1032/m/deel naar de privaatweg «welriekende baan»; dat, anderzijds, de kortste weg tot de openbare weg gaat over het lijdend erf van verweerder, langs de percelen D 1050/a en 1051/b tot de gemeentebaan; dat het verder gebleken is dat de bevaarbaarheid van laatstgenoemde weg of weg n<sup>r</sup> 1 goed is; dat anderzijds de weg n<sup>r</sup> 2, wat het eerste gedeelte EFG betreft (zie de weg D/1032/m/deel in min goede staat is en degelijk dient hersteld; dat deze herstellingen, volgens bovengenoemde notariële akte dd. 12 mei 1941, door de genaamde Timmermans zouden dienen gedaan te worden; dat zulks blijkt uit de woorden: «Il (Timmermans) s'engage à entretenir en état de roulage le dit chemin et devra assurer à ses frais l'entretien de la partie mitoyenne du fossé qui longe ce chemin de servitude »;

Overwegende eindelijk dat de breedte van de servitudeweg, met inachtneming van de noodwendigheden der exploitatie van het ingesloten erf en de plaatselijke gebruiken op drie meter mag vastgesteld worden;

Overwegende dat uit dit alles dient afgeleid te worden dat de uitweg welke in casu dient gegeven te worden de weg n<sup>r</sup> 2 uitmaakt (zie plan deskundige), dat is langs de eigendom Timmermans, n<sup>r</sup> 1032/n tot aan de servitudeweg D/1032/m/deel en van daar af over de gezegde servitudeweg; dat deze oplossing door verweerder werd voorgesteld vóór dat dit geding hangende was;

Dat deze overgang wel niet de kortste is, maar wel de minst schadelijke voor verweerder; dat echter de minst schadelijke richting de voorkeur krijgt op de kortste weg;

Overwegende bovendien dat aanlegger al de kosten van dit geding zal dienen te dragen, daar hij deze nutteloos gezocht heeft;

Vlaamse Juristen.

Abonneert U op het

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD



**VREDEGERECHT TE BORGERHOUT**

9 maart 1956.

Rechter : M. Van der Mensbrugghe.  
Advocaten : Mrs Calewaert en P. Pollet.

**Onbevoegdheid van de rechter om kennis te nemen van een verzoek van de gerechtigde om steun van het Nationaal Werk der Oud-Strijders.**

*Het Nationaal Werk der Oud-Strijders beslist alleen en soeverein over verzoeken van gerechtigden om steun.*

*De vrederechter is derhalve onbevoegd van het verzoek kennis te nemen.*

Van Ghelder t/ Nationaal Werk der Oud-Strijders.

Overwegende dat de vordering strekt ten einde te horen zeggen voor recht dat aanlegger als gerechtigde van het N.W.O.S. recht heeft op materiële steun vanwege verweerster, dienvolgens te veroordelen om aan aanlegger te betalen ten titel van steun voor het jaar 1956 en ten provisionele titel de som van 1,— frank;

Overwegende dat niet betwist is en nooit betwist werd dat aanlegger gerechtigde is van het N.W.O.S.;

Overwegende dat het N.W.O.S. alleen en soeverein de aanvragen van de gerechtigde onderzoekt en er over beslist; dat in geval deze beslissing willekeurig ware, aanlegger beroep kan doen voor de bevoegde instelling, dat aanlegger beroep kan doen voor de Raad van State en dat bij arrest van 13 december 1954 dit beroep laattijdig verklaard werd.

Tegensprekelijk beslissend, verklaren Ons onbevoegd en veroordelen aanlegger tot de kosten.

**VREDEGERECHT TE BERINGEN**

28 oktober 1955.

Rechter : M. Vranken.

Advocaten : Mrs Vandeurzen en Huybens (Brussel).

**Mede-eigendom. — Pacht. — De door slechts enkele mede-eigenaren van een onverdeeld goed ingestelde vordering tot ontbinding van de pacht en tot schadevergoeding moet niet ontvankelijk worden verklaard.**

*Elk mede-eigenaar van een onverdeeld goed kan blijkens artikel 577bis, § 5, B.W. rechtsgeldig daden van enkele bewaring en van voorlopig beheer verrichten zonder medewerking van zijn mede-eigenaren.*

*Als dusdanig moeten alleen worden aangemerkt de daden, die ten doel hebben het bestaan van een recht te vrijwaren, of een dreigend verlies te voorkomen.*

*De vordering tot ontbinding van een pachtovereenkomst en tot schadevergoeding kan niet worden beschouwd als een daad van loutere bewaring of als een daad van voorlopig beheer. Zodanige vordering strekt om definitief een einde te maken aan de lopende pacht en kan ten gevolge hebben het genot van de overige mede-eigenaren te schenden.*

*Die vordering heeft niet de bewaring van een recht, doch de uitoefening daarvan tot voorwerp, waarvoor de medewerking van al de mede-eigenaren vereist is.*

*De slechts door enkele mede-eigenaren ingestelde vordering moet niet ontvankelijk worden verklaard.*

Bielen t/ Bielen.

Overwegende dat de verweerder de gegrondheid van de eis ontkent, doch zich bereid verklaart de woning, die bouwvallig is en moet gesloopt worden, te verlaten; dat hij, wat de gronden betreft, beweert steeds zijn verplichtingen als pachter volbracht te hebben en gerechtigd te zijn deze te behouden tot hij het beëindigen van de pacht;

Overwegende dat uit de neergelegde stukken blijkt dat de eisers niet de enige eigenaars en verhuurders zijn van de goederen, die het voorwerp van de pacht uitmaken;

dat in de huurovereenkomst dd. 6 mei 1945 eveneens als verhuurders en onverdeelde eigenaars vermeld zijn : Maria-Rosalina-Philomena Mombers, weduwe Alfons-Amand Bielen, en Albert Bielen, die samen met de verweerder de meerderheid van de belangen in de onverdeelde eigendom bezitten;

Dat nochtans noch de weduwe Alfons Bielen, noch Albert Bielen in het voorhanden geding als eisers optreden; dat zij in het inleidend exploit niet genoemd worden en de eis niet op hun verzoek werd ingesteld; dat bijgevolg dient onderzocht of de eis, die enkel van sommige onverdeelde eigenaars uitgaat, ontvankelijk is;

Overwegende dat elke mede-eigenaar van een onverdeeld goed, overeenkomstig artikel 577bis, § 5, van het B.W., daden van enkel behoud en van voorlopig beheer kan stellen, zonder de medewerking van de andere mede-eigenaars;

dat als dusdanig alleen kunnen doorgaan de daden die tot doel hebben het bestaan van een recht te vrijwaren, het voor de toekomst te bewaren of een dringend verlies te voorkomen, zoals b.v. het stuiten van een verjaring of het herstellen van een dak dat door de storm beschadigd werd (Kluyskens, Zakenrecht, n° 94, blz. 106; Planiol et Ripert, X, n° 632ij Répert. Prat., V°, Actes conservatoires, n° 1);

Overwegende dat in het voorhanden geval verbreking geëist wordt van de pachtovereenkomst ten nadele van de pachter, alsmede veroordeling van de verweerder om de gepachte goederen ter vrije en volledige beschikking te stellen van de eisers en hun een schadevergoeding te betalen van 100.000 frank, eventueel te vermeerderen of te verminderen in de loop van het geding;

Overwegende dat deze eis, zoals hij in de dagvaarding omschreven is, niet kan beschouwd worden als een daad van loutere bewaring of als een daad van voorlopig beheer; dat hij in feite tot doel heeft definitief aan de lopende pacht een einde te stellen en voor gevolg heeft het genot van de overige mede-eigenaars te schenden;

dat hij niet de bewaring van een recht doch de uitoefening ervan tot voorwerp heeft, waarvoor de medewerking van al de mede-eigenaars vereist is;

Overwegende dat voorzeker niet kan geloofd worden, dat de vordering door enkelen van de mede-eigenaars ingesteld, van aard is het genot van de overige te schenden, vermits zij beoogt : a) het verbreken van de pacht, waardoor de eigenaars-verpachters hun recht verliezen op de pachtprijs; b) de veroordeling van de verweerder om de gepachte goederen ter beschikking te stellen van enkele mede-eigenaars, die als eisers optreden; c) het betalen aan de zes aanleggers van schadevergoeding, waarop nochtans

al de eigenaars in de mate van hun aandeel aanspraak kunnen maken;

Overwegende daarenboven dat een eis tot verbreking van een pacht evenmin als een daad van loutere bewaring kan beschouwd worden als het sluiten van een pacht of het geven van een opzeg, daden die beide zowel door de rechtspraak als de rechtsleer onder de daden van gewoon beheer gerangschikt worden (De Page, V, n° 1160; IV, n° 520; Kluyskens, Contracten, n° 202; Verbreking 6 juli 1933, Pas. I, 285; Verbreking, 17 mei 1951, R.W. 1951-1952, kol. 71; Pas. 1951, I, 626);

Overwegende dat, behoudens het geval van lastgeving of zaakwaarneming, voor een vordering zoals deze die door de eisers ingesteld werd, in principe de medewerking vereist is van al de mede-eigenaars; dat sommige mede-eigenaars niet in het inleidend exploit genoemd zijn en er geen bewijs of zelfs geen vermoeden van lastgeving of zaakwaarneming voorhanden is; dat de eis derhalve niet ontvankelijk is.

*Om deze redenen,*

Op tegenspraak en in eerste aanleg beslissend;  
Verklaren de eis hic et nunc niet ontvankelijk en veroordelen de eisers tot de kosten van het geding.

## BOEKBESPREKING

**Mr Dr H. F. A. Völlmar : Vennootschappen, Verenigingen en Stichtingen.** Band A. — Deventer, 1956. N.V. Uitgeversmaatschappij A. E. Kluwer N.V. — 436 blz.

De jurist die met het vennootschapsrecht te maken krijgt, geeft zich vlug rekenschap van de veelvuldige raakpunten van deze tak van het handelsrecht met het belastingrecht. Mr Dr Völlmar, van wiens hand reeds werken verschenen zijn over het burgerlijk en het handelsrecht, heeft ongetwijfeld deze werkelijkheid voor ogen gehad toen bij aan het hier besproken werk als ondertitel gaf «Civielrechtelijke en fiskale handleiding voor studie en praktijk», daarmede bedoelend dat hij het zoëven genoemde verband tot zijn recht wilde laten komen.

Het is in Nederland heden ten dage een ondenkbaar karwei een rechtsverhandeling te schrijven omdat er een nieuw veelomvattend Burgerlijk Wetboek in de maak is waarin ook de vrijwel gehele stof van het Wetboek van Koophandel zal worden opgenomen (cfr R.W. 1956-'57, kol. 180). Om te voorkomen dat een werk binnen afzienbare tijd een groot gedeelte van zijn praktische bruikbaarheid zou verliezen dient men er een aanvullbare losbladuitgave van te maken. Mr Dr Völlmar heeft dan ook deze vorm gekozen.

Band A, die zo juist verschenen is, bevat vooreerst inleidende civiel- en fiscaalrechtelijke beschouwingen over al de met de maatschap verbandhoudende rechtsfiguren, waarin ook de voor ons enigszins vreemd aandoende gekombineerde behandeling van vennootschappen, verenigingen en stichtingen gerechtvaardigd wordt. Het rechtspersoonlijkheidsvraagstuk wordt schematisch behandeld en de belangrijkste theorieën op dit gebied worden bondig ontleed. Daarbij aansluitend wordt de positie van de rechtspersoonlijkheid in het Nederlands recht besproken. In dit verband valt het op hoe uiteenlopend de status van de verschillende rechtsfiguren is. Terwijl in België

artikel 2 W. v. K. de rechtspersoonlijkheid verleent aan alle handelsvennootschappen, is dit in Nederland slechts voor de N.V. en de samenwerkende vennootschap het geval. Voor de vennootschap onder firma, de kommanditaire vennootschap bij wijze van eenvoudige geldschieting en de kommanditaire vennootschap op aandelen ontbreekt dergelijke toekenning bij de wet. In rechtspraak en rechtsleer is het een omstreden punt of deze vennootschappen al dan niet rechtspersoonlijkheid bezitten.

Na deze uitvoerige inleiding snijdt de auteur de naamloze vennootschap aan. De stof is ingedeeld in 8 hoofdstukken, waarvan er drie gewijd zijn aan specifiek op vennootschappen toepasselijke belastingen. Het eerste hoofdstuk dat een algemene studie behelst over de geschiedenis der N.V. en over haar huidige organisatie naar Nederlands recht, is buitengewoon interessant. Binnen het beperkt bestek van nauwelijks 175 bladzijden worden de wettelijke bepalingen die de N.V. beheersen, zomede de daarmede samenhangende problematiek ontleed.

In het volgende hoofdstuk worden de artikelen 36 tot 56h W.v.K. betreffende de N.V. afgedrukt met commentaar en rechtspraak. Vervolgens komen de vóór 1929 geldende wetbepalingen ter sprake en ten slotte bevat het werk een handleiding voor het samenstellen en wijzigen van statuten.

Een afzonderlijk hoofdstuk wordt gewijd aan de opvattingen die ten departemente van Justitie worden toegepast bij de goedkeuring van oprichtingen en statutenwijzigingen van N.V.'s. Dit is een eigenaardig aspect van het Nederlandse vennootschapsrecht. Terwijl in België artikel 37 van het Napoleonische Wetboek van Koophandel dat voorschreef dat de N.V. slechts kon bestaan mits bewilliging van de regering, in 1873 werd afgeschaft, bleef het in Nederland in die vorm tot 1929 van kracht. Maar zelfs toen heeft men zich nog niet helemaal van overheidsbemoeiing terzake kunnen ontdoen; toen werd nl. de positieve bewilliging vervangen door een meer negatieve ministeriële verklaring van geen bezwaar zonder dewelke de N.V. niet kan aanvangen. In het ontwerp van nieuw Burgerlijk Wetboek is het overheidsstoezicht in die vorm behouden gebleven.

Deze overheidsbemoeiing met het vennootschapsrecht staat in scherp contrast met het liberale karakter van de in 1929 ingevoerde wettelijke regeling. Als voorbeeld daarvan moge het volgende gelden: geen beperking van duur (cfr. Belg. W. v. K., artikel 102), geen minimum aantal vennoten; de éénmansvennootschap is mogelijk (cfr Belg. W. v. K., artikelen 29 en 104); geen beperking van stemrecht toegekend aan aandelen die het kapitaal niet vertegenwoordigen (cfr Belg. W. v. K., artikel 75); meervoudig stemrecht is mogelijk (cfr Belg. W. v. K., artikel 74); geen beperking van het aantal stemmen dat één persoon mag uitbrengen (cfr Belg. W. v. K., artikel 76), enz. Op deze punten beoogt het nieuwe Burgerlijke Wetboek geen wijzigingen aan te brengen.

Een en ander wordt in Mr Völlmar's werk op heldere wijze uiteengezet en toegelicht. Een lijst van arresten en een uitvoerig alfabetisch register vergemakkelijken ten eerste de opzoekingen. Voor allen die voor praktijk en studie met het Nederlandse vennootschapsrecht te maken hebben, is het boek ten eerste aan te bevelen.

*Dr jur. H. M. Le Page.*

Abonneert U op Rechtskundig Weekblad

## BALIELEVEN

### VLAAMSE CONFERENTIE BIJ DE BALIE TE ANTWERPEN

De plechtige openingszitting van de Vlaamse Conferentie zal doorgaan in het Assisenhof op 17 november e.k., te 15 uur. Mr W. Van Nieuwerburgh zal de openingsrede houden over « Voltaire in het proces Calas ».

's Avonds volgt het banket in de zaal De Boeck, met de traditionele revue.

### ERRATUM

In het n° 2 van het Rechtskundig Weekblad, dat verscheen op 23 september ll., kol. 100, werd de lijst afgedrukt van de prijzen die door de balie te Brussel beschikbaar gesteld worden voor de confraters. Hier-tussen was vermeld de prijs uitgeschreven door de Revue Générale des Assurances et des Responsabilités voor een bedrag van 1.000 frank. Zulks is een vergis-sing. Bedoelde prijs bedraagt inderdaad 4.000 frank.

## TIJDSCHRIFTEN

**Algemeen Fiscaal Tijdschrift**, n° 2 — oktober 1956 :

J. G. Leysen : Geschiedenis der belastingen in onze gewesten.

**Arbitrale Rechtspraak**, n° 430 — oktober 1956 :

Rechtspraak.

**Nederlands Juristenblad**, afl. 38 — 3 november 1956 :

Redactie N.J.B., Sub Judice. — Mr P. S. R. F. Mathijssen : Het aanvullend Reglement van het Hof van Justitie van de E.G.K.S. — Mr P. Zonderland : Kort-geding tegen de Overheid. — Mr J. P. Verheul : Wijzi-ging van de eis (art. 134 nieuw Rv.). — Prof. R. Kranenburg : Het gebied van de Rijkswetgever.

**Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Re-gistratie**, n° 4465 — 3 november 1956 :

Dr A. R. de Bruijn : Ons gemoderniseerde huwelijks-vermogensrecht (I). — Y. D. C. van Duyn : Aan-tekeningen op de Successiewet 1956. — Boekbespreking door Mr I. H. Ph. de Rode-Verschoor : The legal status

of aircraft J. P. Honig. — Mr A. G. Lubbers : Over-zicht der Nederlandse Rechtspraak, Bewijs en Ver-jaring (II, slot).

**Journal des Tribunaux**, n° 4124 — 4 novembre 1956 :

Eug. Reumont : Secret professionnel et sociologie. — Georges Cassart et Jean Pardon : Les principes juri-diques nouveaux introduits par la loi sur l'assurance obligatoire des véhicules automoteurs. — Jurisprudence.

**Revue Générale des Assurances et des Responsabilités**, n° 8 — octobre 1956 :

Faute. — Commettant. — Divers. — Commerçants. — Ecole. — Notaires.

**Revue Internationale de Criminologie et de Police Technique**, n° 3 — juillet-septembre 1956 :

H. Kelsen : Quel est le fondement de la validité du droit? — M. Mezger : A propos de la réglementation de la responsabilité dans la loi pénale. — L. Girault : Pro-blèmes et perspectives de la Justice Répressive. — A. Stocker : Psychologie de la responsabilité. — P. Lam-berto Mosca Lamberti : Importante réforme en Italie : La cage pour accusés disparaît. — C. Sannié : L'exper-tise morphologique d'un portrait de Pascal. — G. E. Williams : L'identification de personnes par examen aux rayons X du système trabéculaire.

**Revue Française de Science Politique**, n° 3 — juillet-septembre 1956 :

François Goguel : Vers une nouvelle orientation de la revision constitutionnelle. — J.-B. Duroselle : L'éla-boration de la politique étrangère française. — Pierre Gerbet : La genèse du plan Schuman. — François Crouzet : La Grande-Bretagne contemporaine : Etat des travaux.

**Recueil Dalloz de Doctrine de Jurisprudence et de Législation**, 36e cahier — 3 novembre 1956 :

Maurice Liotard : Tableau de jurisprudence sur les fraudes commerciales et appellations d'origine. — Ré-sumé de la jurisprudence 1955.

**Juris Classeur Périodique — La semaine juridique**, n° 44 — 31 octobre 1956 :

R. M. : Accidents du travail.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het Rechtskundig "Weekblad"